

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ Β'.
ΑΡΙΘ. 17

Εν Πειραιεί Σεπτέμβριος
1834

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
Δ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΖΑΡΚΟΥ
ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΑΡΝΩΔ (Αντώνιος Βικέντιος)

Μεταξύ των φιλολόγων και των ποιητών των λεγομένων της Αυτοκρατορίας, ο Αρνώλ είναι εις εκείνων, οίτινες έχουσι ίδιον χαρακτήρα και ίδιαν φυσιογνωμίαν. Πνεῦμα φλογερόν, λεπτόν και σιωπητικώτατον, ἔχων πάντοτε λόγον εὐφυῆ εἰς τὰ χεῖλη ὁ Αρνώλ διέπρεψε μάλιστα εἰς τὸν μῦθον και τὴν σάτυραν εἰ και ἡγάπα τὸ θέατρον.

Ὁ Αρνώλ ἐγεννήθη ἐν Παρισίῳ τῇ 1 Ἰανουαρίου 1766· εἰκοσαέτης δὲ ἤρξατο τῶν δραματικῶν αὐτοῦ δοκιμῶν ἀπὸ τινος τραγωδίας μετρικῆς τυχοῦσης ὑποδοχῆς. Οἱ Βενεταί, ἡ Ἡ Λευκή και ὁ Μοντακασέν, δράμα ὑπόθεσιν ἔχον ἐρωτικόν τι ἐπεισόδιον, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συννομοσίας τῶν Ἰσπανῶν κατὰ τῆς Βενετίας, εἶνε τὸ τραγικὸν ἀριστοῦργημα τοῦ Αρνώλ.

Ἰδιόρρυθμος ἐν τῷ θεάτρῳ ὁ Αρνώλ εἶνε ἔτι μᾶλλον ἐν τοῖς Μῦθοις, οἵτινες πολλάκις φέρουσι χαρακτήρα ἐπιγράμματος και μορφήν σατύρας. Ὁ Πλοῦσιος και ὁ Πτωχός, ὁ Κυκνος και οἱ Ἰνδιάνοι ἰδίῃ ὁ κάλλιστος πάντων Κοχλίας δὲν εἶνε ἄλλ' ἢ ἐπιγράμματα· ἀλλ' ἐν τούτοις τινὲς τούτων και μάλιστα ἡ Δρῦς και ἡ Βάτος, ἐξ ὧν ἀπορρέουσιν ὑψηλά κοινωνικά διδάγματα ἔχουσι πάσας τὰς ἀρετὰς ἀληθῶν μῦθων.

Ὁ Αρνώλ ἀκολούθησας τὸν Βοναπάρτην εἰς Αἴγυπτον, διηγῆται μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ χάριτος τὸ μέρος, ὅπερ ἔλαβεν ἐν τῇ στρατείᾳ ταύτῃ, ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν του,

τοῖς ἐπιγραφομένοις Ἄναμνήσεις ἐξ ἡκουταέτους· Ἄλλ' ὅμως ἡ πτώσις τῆς Αὐτοκρατορίας ἐπέφερε τὴν ἀπώλειαν τῆς περιουσίας του πρώτον και εἶτα τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἀσφαλείας. Εἰσελθὼν ἐπ' ὀλίγον εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως κατὰ τὸ Ἐκατονθήμερον, εὐρέθη μετ' οὐ πολὺ μεταξὺ τῶν καταδικωμένων. Λουδοβίκος ὁ ΙΙ' λησμονῶν ὅτι ἦτο εἰς τῶν παλαιῶν ἀξιωματικῶν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἀφῆκε νὰ γραφῆ τὸ ὄνομά του εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐξοριστιῶν.

Ὁ Αρνώλ ἐν τῇ ἐξορίᾳ του ταύτη ἔγραψε σχεδὸν πᾶσαν τὴν ὄρειαν συλλογὴν τῶν μῦθων του.

Ἡμέρας τινὰς πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, κατὰ τινὰ ὠχρὰν προΐαν τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1816, καθ' ἣν ὁ οὐρανός ἦτο σκυθρωπός ὡς ἦτο αὐτὴ ἡ καρδία τοῦ ποιητοῦ ἐξελθὼν τῆς αἰθούσης, ἐν ἣ ἦσαν συνηθροισμένοι ἡ οικογένεια και οἱ φίλοι αὐτοῦ, εἰσῆλθεν ἐντὸς αὐτῆς μετὰ ἡμίσειαν ὥραν περιπάτου, ὅπως ἀπαγγείλῃ ἐν εἰδει ἀποχαιρετισμοῦ τὸ ἐξῆς γλυκὺ ἔλεγείον, μικρὸν ἀριστοῦργημα, ἔχον τὴν χάριν τοῦ Ἀνδρέα Νενιέρου και τὴν μελαγχολίαν τοῦ Μελλεβουνα, και οὕτως τὸ ἄρωμα συνοδεύει πάντοτε τὸ ὄνομα τοῦ Αρνώλ.

Τὸ γέλλον¹

- Ριμένο ἀπὸ τὸν κλώνο σου ξερὸ και μακραμένο
Ποῦ σέρνεσαι φύλλο πτωχό, φύλλο κίτρινασμένο;
- Δὲν ξέρω παγερός βορρᾶς μοῦ συντρίψε τὸν κλώνο
Τὸ μοναχό μου στήριγμα· και τώρα τρέχω μόνο
Και πότε ἡ ἄστατη πνοὴ τοῦ Ζέφυρου ἡ πάλιν
Πότε τ' ἀνεμοστρόβιλου με παρασέρν' ἡ ζάλη

(1) Μετάφρασις Δημητρίου Μπενῆ Ψάλτη.

Ἀπό λαγκαδι καὶ βουνό, σὲ δάσος καὶ λιβάδι.
 Πηγαῖνο ὕπου ἡ πνοή τ' ἀνέμου μὲ φυσήγη
 Χωρὶς παράπονο κανέν ἢ τι νά μὲ φοβίστη.
 Πηγαῖνο ὕπου μιὰ φορὰ καὶ κάθε πρᾶγμα φθάνει
 Ἐκεῖ ὅπου πηγαίνουσι τὸ βόδο καὶ ἡ δάφνη.
 Ὁ Ἀρνὼλ ὀνομασθεὶς μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου τῷ 1797,
 γραμματεὺς δὲ τῆς Ἀκαδημίας τῷ 1833, ἀπέθανεν ὡς τ-
 οὔτος τῷ 1834.

ΚΡΙΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΒΕΡΓΚ.

Ἀναγράψαντες τὰ δέοντα ἐν τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τοῦ πρώ-
 του τόμου τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματολογίας τοῦ
 ἐπιμεγίστου Ζηκίᾳ τῆς καθόλου ἀρχαιογνώσεως ἐνωρὶς τελευτή-
 σαντος Θεοδώρου Βέργκ, ὃς τις ἐκείνητο τὸ προ-
 πέρισμα ὅπως πᾶν δημοσίευμα αὐτοῦ παρουσιάζη εἰς τὸν ρι-
 λολογικὸν κόσμον ὡς ἐφύρσειν, ὀφείλομεν νά γνωρίσωμεν τοῖς
 ἀναγνώσταις τοῦ περιοδικοῦ τούτου καὶ τὸν περὶ τοῦ δευτέ-
 ρου τόμου τοῦ ἐν τῷ παρεληλυθότι εἶτι τὰ πιστῆρκα κατα-
 λιπόντος κρίσιν τῶν ἐπαϊόντων. Τὸν δευτερον λοιπὸν αὐτὸν
 τόμον, ὃν προήγαγεν εἰς φῶς ὁ Gustav Hinrich ἐπὶ τῇ βί-
 σσει τῶν χειρογράφων τοῦ πολυκλαύστου Βέργκ κρίνουσιν ὡς
 ἐξῆς οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοί.

Ἐφ' ἐκάστου σοφοῦ συγγραμματος, μάλιστα περιεκτικοῦ
 ἐρωτᾷ πρῶτον μὲν τὸ πεπαιδευμένον κοινόν, ἂν ἐκείνο θερα-
 πείει ὑπάρχουσαν χρείαν, ἢτοι κεχρησῆς τῆς ἡμετέρας γνώ-
 σεως, δευτερον δὲ ἀναμένει τὸ κοινόν νά μαθῇ, ἂν ὁ συγγρα-
 φεὺς ὡς ἐκ τῶν γνώσεων καὶ τῆς διανοίας ἐνδείκνυται ἀντα-
 ρίως τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ὑπ' αὐτοῦ κερθέντος προβλήματος.
 Μέρος ὅμως τῶν ζητημάτων τούτων εἶναι ἐκ τῶν προτέρων
 ἐπιτελεσθέντων διὰ τοὺς εἰδότες τὴν φιλολογικὴν ἐπιδεξιότητα
 τοῦ συγγραφέως. Κοινῶς δὴλον ὅτι ἀνομολογεῖται, ὅτι ὁ Θεό-
 δωρος Βέργκ διέπρεπε καὶ ἐπὶ ἀκριβαρεῖ κα ἐμβριθεῖ πολυ-
 μαθεῖα καὶ ὕμνοι καὶ ἐπὶ ἐλευθερίζοντι φρονήματι, ὡςτε
 διαφερόντως ἦτο συντεταγμένος πρὸς τὸ προκείμενον θέμα.
 Ὅπερ ἐπὶ τρεῖς ὅλας δεκαετηρίδας κατέστη ὑποκείμενον τῆς
 εἰδικῆς αὐτοῦ ἐρεύνης. Ὁμολογητέον δὲ ἅμα ὅτι τὸ παρῴτα-
 τον αὐτὸ βιβλίον θεραπείει πραγματικὴν χρείαν. Καὶ ὁ ἀπο-
 ρων περὶ τοῦ μήκους τοῦ πρώτου τόμου θά ἴδῃ νῦν διασκε-
 δασμένην τὴν ἀπορίαν καὶ δὲν θά παραπονήτῃ τὸσον διὰ
 τὴν ἐκτασιν τῆς ἐκθέσεως, ὡςον θά εὐχαριστῇ διὰ τὴν θα-
 ψιλῆ διδασκαλίαν. Ὁ ἐπικριτὴς ἀποφαίνεται, ὅτι ἡ ἡμετέρα
 ἐκδοχή περὶ τῆς ἑλληνικῆς γραμματολογίας ἦναι σταθερὰ
 κατὰ πάντα τὰ οὐσιώδη κεφαλαια, ὡςτε οὐδεὶς δύναται νά
 προσδοκᾷ ὅπως ἐν νέῃ ἐκθέσει τοῦ εἶδους τούτου συλλαβῆ
 νέαν εἰκόνα δι' ἀρχαίονου συστηματοποιήσεως τῶν γονό-
 των καὶ τῆς τῶς ὡς ἐνεργῆς ἰδέας θεωρηθείσας ἰδῆ ἀνα-
 πληρωμένως ὑπ' ἄλλων, ὧν ἡ δραστηκότης οὕτω διεταρῶθη

ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Αἱ μελέται αὐταὶ
 ἠξιώθησαν τοιαύτης ὑπομονητικῆς ἀφοσιώσεως καὶ τηλικαύ-
 τῆς ἐπιτυχῆς ὀξυνοίας, ὡςτε μικρὰ λείπονται ἤδη πρὸς ἐρ-
 γασίαν. Καὶ μόνον εἰς κλῶν τῆς διερευνήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ
 πνεύματος ἐμφαίνει νεανικὴν ζωὴν, ἡ ἐπισκόπησις δὲ ἡλα-
 δῆ τῶν δ: α λ: ε κ τ ω ν, ἡ στενωῶς συνδεομένη τῇ ἐπι-
 γραμματογνώσει. Τούτου μὴ σκοπομένου ἡ τοῦ Βέργκ γραμ-
 ματολογία εἶναι ἐγγεῖρημα, ἵσπερ οὐ μόνον οὐ παλαιούται,
 ἀλλ' ἐκτιμᾶται πολὺ ἐπαξίως καὶ εὐγνωμονικῶς, ἐπειδὴ ἐν
 αὐτῇ ἐπιφανῆς διαφῶρ παρέχεται ἐνιαίαν καὶ βάσιμον ἐκ-
 θεσιν τῆς εὐρυτάτης ὕλης καὶ θεωρίαν περὶ τῆς κυρίως τά-
 σεως τῆς ἑλληνικῆς ἀναπτύξεως, ἣν ἐξ ἰδίων μέσων ὡς γνω-
 στὸν πολὺ σπανίως δύναται νά προσκτήσῃται τις ἐν τελειό-
 τητι κατὰ προσέγγισιν.—Ἡ δ' ἐργασία τοῦ ἐκδότου ἦτο πε-
 ριεκτικὴ ἅμα καὶ δύσκολος ἄτε ἀνευρόντος φύλλα ἀσελιδῶτα,
 ὡςτε ἡ οἰκονομία τοῦ ὅλου ἀνετέθη πως τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ κρίσει.
 Ὅθεν τῷ ἐκδότῃ, ὃς τις ἐπέλυσε τὸ θέμα συνῶδᾳ τῷ πρᾶγ-
 ματι, ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη ἀντὶ τῆς μετ' ἀφοσιώσεως ἐπι-
 μελείας καὶ τῆς φιλολογικῆς ἀκριβείας. Καὶ τοι τοῦ τρίτου
 τόμου οὕτω εἰς φῶς προηγμένου (!) (ὁ ἐκδότης μνημονεύει αὐτὸν
 ἐν τῷ προλόγῳ) ὁ ἐπικριτὴς ἐφέλικται τὴν προσοχὴν τῶν ἀνα-
 γνωστῶν ἐπὶ τὸ ὅλον ἔργον τοῦ Βέργκ, ἐπειδὴ ὁ α. τόμος
 ἐξεδόθη ἤδη ἐκ μακροῦ χρόνου.

Ὁ δευτερος λοιπὸν τόμος ἄρχεται ἐκ τοῦ τμήμα-
 τος, οὗ ἡ ἐπιγραφή «Δευτέρα περίοδος, ὁ ἑλληνικὸς μεσαίων
 (776—00 π. X.—Ὀλυμπ. 1—70) ἀπὸ σελ. 1—443.

Ἐν πρώτοις ἐξετάζεται τὸ ὀψικότερον ἔπος, οἱ Κυκλικοί,
 καὶ οἱ Ἐπικεῖ ἐκτὸς τῆς ἰωνικῆς σχολῆς καὶ οἱ ποιηταὶ τοῦ
 θεολογικοῦ ἔπους. Εἶτα ἔπεται ἡ λυρικὴ ποίησις ἐκ σελ.
 101—328, τελευταῖον αὖ τοῦ πεζοῦ λόγου ἀρχαί τῆς ἱστο-
 ριογραφίας καὶ τὰ πρῶτα φιλοσοφικὰ δοκίμια ἀπὸ σελ. 383
 —443. Τὰ μάλιστα ἀξιοτίμητοι εἰσιν αἱ εἰσαγωγαί, αἱ τῶν
 τριῶν μερῶν προτεταγμέναι καὶ πᾶν διδακτικῶς ἱστοροῦ-
 σαι τῆς γενικῆς καὶ τῆς μερικῆς προϋποθέσεις τῶν γεγονό-
 των.—Ἡ Τρίτη περίοδος, ἡ νέα, ἡ ἡ ἀπτικὴ ἐπο-
 χὴ χρονολογεῖται ἀπὸ 500—300 π. X.—Ὀλυμπ. 70—120.
 Καὶ τῆς περιόδου αὐτῆς ἡγεῖται γενικὴ εἰσαγωγή. Ἐπειτα
 ἔρχεται πρῶτον μὲν ἐν σελ. 477—496 ἡ ἐπικὴ ποίησις (ἡ
 μετέπειτα ἀκμὴ τοῦ ἰωνικοῦ ἔπους, τὸ παρῴδιον καὶ τὸ
 διδακτικὸν ἔπος), ἔπειτα δὲ ἀπὸ σελ. 497—544 ἡ λυρικὴ
 ποίησις. Ἐκ τοῦ συστήματος αὐτοῦ δέον νά ἐξείρηται ὁ Πιν-
 δαρος. Περὶ τὸς μὲν ἅμα καὶ κοινῶδες προσεπάγει ὁ ἐπικριτὴς,
 ἀποδοκίμει ὁ ἐκ νέου ἐπανὸς ἐκάστου τμήματος, ἵσως ὅμως
 ἐπιτρέπεται ἡ περὶ καθέκαστα τινα ἐνδιατριβή. Τῇ προδῶ
 τῆς ἐκθέσεως ἐπόμενος ὁ ἐπικριτὴς ὠφελε νά ἐξετάσῃ τὸ πᾶς
 ὁ Βέργκ ἐκδέχεται τὴν σχέσιν τῆς ἑλληνικῆς καὶ κυκλι-
 κῆς ποιήσεως. Ἄν πάντα τὰ ποιήματα τὰ εἰς τὸν Κύκλον

(!) Καὶ ὁ τόμος οὗτος προηγεῖται ἐναρχῶς εἰς φῶς ἀπεστάλη
 ἡμῖν προ μηνὸς Ἰουλίου τοῦ ἡμετέρου βιβλιοπωλείου. Ἐν Ἀθήναις
 κατὰ Ἀπριλίον 1881. Ν. Π.

καταλεγόμενα ἀνήκον πράγματι εἰς τὴν ἰωνικὴν σχολὴν ἀμ-
 φισθητεῖται, πάντως ἐλαμβάνετο ἐν, ἢ ἄλλο ποίημα μόνον,
 ἐπειδὴ ἕνεκα τῆς ποιητικῆς ἀξίας ἐφάνη μᾶλλον συγγενῆς
 πρὸς τὰ ἐπη ταῦτα, ὡς ἐν παραδείγματι ἡ Τιτανομαχία. ἢ
 ἐπειδὴ συναπαρτίζει τὸν ἕνα, ἢ τὸν ἕτερον μυθικὸν κύκλον,
 οἷον ἡ Τηλεγονία (σ. 33). Οὐδὲ δυνάμεθα μετ' ἐντελοῦς ἀ-
 σφαλείας νά κριθῶσμεν τίνα τῶν ποιημάτων συναποτελοῦσι
 τὸν καλούμενον Κύκλον. Ἰστέον ὅτι ὁ ἰδιᾶζων πυρὴν τῶν μύ-
 θων, οὗς πραγματεύονται οἱ ποιηταὶ οὗτοι (ἦγον οἱ Κυκλικοί)
 ἐρεῖδεται ἐπὶ παλαιότερας παραδόσεως, πιθανῶς δὲ μῦθοι τι-
 νες ἐπλάσθησαν πρῶτον ἐπὶ τῆς μεθορηρικῆς περιόδου.—Τὸ
 ἔναρχος πολὺ καὶ ζωηρῶς ἀνερευνηθὲν ζήτημα περὶ τοῦ αἰο-
 λικοῦ στοιχείου ἐν τῇ ἑλληνικῇ ποίησει ἀνακινεῖται ὑπὸ τοῦ
 συγγραφέως κατὰ τὸν ἐπικριτὴν ἐν ὀρθῇ ἐκδοχῇ (σ. 145),
 διότι ἀπηλλαγμένοι οἱ συγγραφεὺς ἀμφοτέρων τῶν ἐκ δια-
 μέτρου ἀντικειμένων οὔτε τὸν Ὀμηρον φαντάζεται Αἰολία,
 οὔτε ἀπαρνέεται πᾶν αἰολικὸν ἐν αὐτῷ ἀπαντῶν.—Τοῖς δὲ
 λυρικοῖς ἐχρησίμευσαν τὰ ἔργα τῶν κυκλικῶν θαψιλλῆς πηγῆ
 καταλλήλου ὕλης καὶ δὴ οὐ μόνον τοῖς ἀρχαιότεροις μελι-
 κκοῖς, οἷον Ἀλκμᾶν καὶ Στρησίχορῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ Σιμωνίδῃ
 καὶ Βακχυλίδῃ. Διδακτικώτατα ἐν τούτοις ὑποτυποῖ ὁ Βέργκ
 τὴν σέσιν τοῦ Πινδαρου πρὸς τὴν ἐπικὴν ἐπεξεργασίαν τῶν
 ἠθραϊκῶν καὶ Τρωϊκῶν μύθων, βλεπέτι τις σαφῶς, ὅτι αἱ ποι-
 ἡσεις αὐταὶ Ἰλιάς καὶ Ὀδυσσεῖα συμπαρίστανται παντελῶς
 ὁμοιογενεῖς. Οὐχ ἦττον ἐπαναγεῖ τὴν τραγωδίαν ἐπὶ τὴν πη-
 γὴν αὐτὴν. . . Ὅτι δὲ τὰ ἔργα τῶν ποιητῶν ἐκείνων (τού-
 τέστι τῶν Κυκλικῶν) ἐν τοῖς ἐπιγενεστέροις καιροῖς ὀπισθο-
 χωροῦσι καὶ περιέρχονται εἰς παντελῆ λήθην συνεθάλλοντο εἰς
 τοῦτο διάφοροι λόγοι. Ἐξ ὅτου δὴλον ὅτι τὸ ὄνομα Ὁ μ κ ρ ο ς
 κατὰ γε τὸν Βέργκ κριτὴν ἀπεσπάσθη [ἀπὸ τῶν ποι-
 ητῶν αὐτῶν διὰ τινος κριτικῆς, ἀπώλεσαν κατὰ μικρὸν τὴν
 εὐνοίαν, ἢς πρότερον ἀπῆλθον. Καὶ ἡ μετοχὴ αὐτῶν εἰς
 τὴν ἐπικὴν ποίησιν καθόλου κατέστη μικροτέρα. Πλὴν
 ἀλλ' ὅμως αἱ ἐπιφῆσαι αὐταὶ στεροῦνται πιστικότητος. Καὶ
 τοι τὸ ὄνομα «ἐπικὸς Κύκλος» εἶνε καθαρῶς ἐξωτερικόν καὶ
 οὐδὲν παρέχεται οὐσιώδες γνώρισμα, καὶ τοι οὐδεὶς τῶν ποιη-
 τῶν ἀρχῆθεν ἐμειώθη ἕνεκα τῆς κυκλικῆς ἐπωνυμίας (καὶ
 ταῦτα τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεῖας συμπεριλαμβανόμενων ἐν
 τῇ συλλογῇ ἐκείνῃ τοῦ ἐπικοῦ Κύκλου), οὐδὲν ἦττον θά πι-
 στεύσῃ τις ὅτι τὰ ποιήματα ταῦτα τῶν Ἐπιγόνων τούτου
 ἕνεκα περιῆλθον εἰς λήθην, ἐπειδὴ οὐδέποτε ἐξετιμήθησαν
 τοσοῦτον, ὅσον τὰ ἑλληνικὰ, οὐχὶ δ' ἐπειδὴ ἐστερηθήσαν τοῦ
 ὀνόματος Ὀμήρου. Ἡ δ' ἐπιμελεμένη ἐπιφύλλησις αὐτῶν
 ἐρμηνεύεται ἐκ τοῦ ὅτι ἐχρηρῆγον μέγα ὕλικόν μῦθον. Καὶ
 ἂν, ὡς λέγεται, ὁ Πίνδαρος κατ' ἐξοχὴν ἐξετίμησεν αὐτὰ, οὐ-
 δὲν ἐντεῦθεν συνάγεται διὰ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας. Ὁρθο-
 τάτη φαίνεται ἡ ὑπὸ τοῦ Βέργκ συναρῆ τῆς λυρικῆς ποιή-
 σεως καὶ ἡ ἐκθεσις περὶ τῆς γενέσεως τῆς λυρικῆς ποιήσεως.
 Ἐξείρει διαφερόντως ὅτι ἡ ἐπικὴ διήγησις ἐγένετο τὸ ἰδιαί-
 ζον κέντρον διὰ τὰ πολυάρθρα εἶδη τῆς ἑλληνικῆς λυρικῆς.

Ἡ λυρικὴ ἐκείνη ποίησις, ἡ οὐσιωδῶς ἐξ ὑποκειμένου
 αἰσθητικῆς ἐκδηλοῦσα καὶ ἡ ἀμέσως εἰς τὸ ἐνεστὸς ἀπει-
 θυνομένη, ἡ ἐλεγεία καὶ ἡ ἰαμβικὴ ποίησις ἀπτονται τῆς
 σφαίρας τοῦ μῦθου μόνον ἐπ' εὐκαιρίᾳ. Ἐνταῦθα ἀνάγεται
 καὶ τὸ ἐλεγειακὸν καὶ τὸ γαμήλιον ἄσμα (ὕμναιος) ἰδ. σ.
 158. Ἄλλως τούναντιον ἔχει τὸ πρᾶγμα κατὰ τὰ λοιπὰ
 εἶδη τῆς χορικῆς λυρικῆς ἐν οἷς ὁ μῦθος καθίσταται ἀπαραί-
 τητον στοιχείον. Ἄρα καὶ ἐξηγήσιμον καὶ χαρακτηριστικὸν
 εἶναι ἐπὶ ἀρχαῖοι τεχνολογία συγκαταλέγουσι τὴν λυρι-
 κὴν εἰς τὴν διηγηματικὴν ποίησιν. Ἐντεῦθεν ἐρμηνεύται ἡ
 τὰ νῦν ἐνδόμυχοι ἡμῶν τέρψις μόνον ἐπὶ ὀλιγοστοῖς ποιήμασι
 τοῦ εἶδους αὐτοῦ. Τὰ μάλιστα δὲ πρὸς τὴν ἡμετέραν αἰσθη-
 σιν ὅμοια εἶναι καὶ τὰ ἐρωτικὰ ἄσματα διαστελλόμενα ὅμως
 τῶν ἡμετέρων κατὰ τοῦτο, ὅτι εἶναι αἰσθητὰ ὁρατῶς καὶ ἀ-
 πλοκῶς, ἐν ᾧ τὰ ἡμέτερα συγκρίπτουσι τὰ αὐτὰ αἰσθητά.
 Ἐντεῦθεν φαίνεται ὁ Βέργκ ὀρθῶς ἀποφανόμενος «ἂν τις ἡ-
 θούλετο νά ἐκγυμνάσῃ τὴν ἐννοίαν ἐκ τοῦ ἰδιοῦ περικαλύμ-
 ματος, τότε τὸ ποιητικὸν ἔργον θάπτεθαλε πᾶσαν χάριν καὶ
 ἀξίαν».

Αἱ τάσεις ἐκείναι τῆς λυρικῆς ποιήσεως, αἵτινες ἐπερεῖδον-
 ται ἐπὶ παναρχαῖοις ἔθιμοις τοῦ λαοῦ οἷον ὁ ὕμναιος, ὁ ἔλε-
 γος καὶ τὸ ἐρωτικὸν ἄσμα φυλλάσσουσι καὶ εὐκολώτατα καὶ
 μακρότατα τὸν ἀνθρώπινον αὐτῶν χαρακτήρα. Μὴ παρακο-
 λουθῶν τῷ συγγραφεῖ ὁ ἐπικριτὴς ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν μνείαν
 ποιεῖται μόνον τοῦ ἐξῆς. Ἐρωμένως μετέχουσι τῆς θεραπείας
 τῆς μελικῆς ποιήσεως αἱ γυναῖκες (πρβ. σ. 151 καὶ 385 κ.
 ε.). ἀνεξαιρέτως ἐξ Αἰολέων, ἢ ἐκ Δωριέων καταγόμεναι,
 διότι μόνον ταῖς τοῦ φύλου τούτου γυναῖξί διὰ τὴν μᾶλλον
 ἐλευθέραν θέσιν καὶ τὴν προϋποθετημένην ἐκμόρφωσιν τοῦ πνεύ-
 ματος καὶ τῆς καρδίας ἀπέβαιναν ἐρικήτῃ ἢ τοιαύτῃ μετοχῇ
 ὁ Βέργκ περὶ πολλοῦ ποιεῖται τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος γυναικεῖαν
 ποίησιν, ἣν περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς τρίτης περιόδου ἀρασία κα-
 τέχει, εἶτα δὲ κατὰ τὸ μεταίχμιον τῆς κλασικῆς καὶ ἀλε-
 ξανδρινῆς ἐποχῆς ἀναφαίνονται ἀνάριθμοι ποιήτριαι. Ὁ Βέργκ,
 ὡς μὴ ὠφελεν, ἐν βραχυτάτοις διατρίβει περὶ τὴν γυναικεῖαν
 αὐτὴν ποίησιν, μάλιστα δὲ οὐδὲν διεξοδικὸν ἀναγράφει περὶ
 τῆς Σαπφούς. Τούτου ἕνεκα ὁ ἐκδότης ἐξηγητικῶς ὡς
 συμπεριλάβῃ, ἐν τῷ φιλοπονήματι τοῦ Βέργκ βραχὺ ἄρθρον
 περὶ Σαπφούς (οὗ ἡ περὶ αὐτῆς γνώμη θά ἦτο πᾶν σπου-
 δαία) ἐκ τῆς γνωστῆς ἐγκυκλοπαιδείας τοῦ Ersch καὶ Gru-
 ber. Καὶ ὑπάρχει μὲν νεώτερον ἔργον τοῦ Kón περὶ Ἀλκαίου
 καὶ Σαπφούς (ἐν Βερολίῳ δημοσιευθὲν εἶτι 1862), πλὴν ἀλλ'
 ὅμως τὰ μὲν περὶ Ἀρχιλόγου καὶ Ἀλκαίου ὡς ποιητῶν ἀκρι-
 βῶς ἐξετάζονται, τὰ δὲ περὶ τῆς περιουμένου ποιητρίδος ἐπι-
 δεῶς.

Ἄξιον προσοχῆς ὅτι οἱ ἀρχαιότεροι πεζογράφοι κατὰ μέγα
 μέρος ἀμέσως, ἢ ἐμμέσως ὁρμῶνται εἰς Μιλήτου αἰτε τῶν
 πρώτων δοκιμίων, κατ' ἐξοχὴν ἐν τῇ ἱστοριογραφίᾳ ἀνηκόν-
 των τῇ Μιλήτῳ ἰδ. σ. 393 κ. ε. . . Ἡ προσωπικότης τοῦ
 Κάδμου (τοῦ ἐκ Μιλήτου τιθεμένου περὶ τὴν 50 Ὀλυμπιάδα)

οὐδὲ τὸ παράπαν διαμφισβητεῖται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως.— Ἐπειδὴ δ' αἱ Ἀθηναίαι ἐγένοντο ἡ ἑστία τῆς γραμματολογίας καθ' ἅπασαν τὴν τρίτην περίοδον, διὰ τοῦτο ὁ συγγραφεὺς ὑπογράφει ἐν πρώτοις τὸ ἦθος τοῦ τῶν Ἀθηναίων δήμου. Κατὰ τὸν συγγραφέα λοιπὸν ἡ ἀττικὴ κοινωνία παρὰ πᾶσα· τὰς ἀρετὰς αὐτῆς πᾶσαι χαρακτηριστικὴν στέρησιν ἀῆθρον ἐλλείπουσιν αἰ γυναικες, αἵτινες δρῶσι μετὰ τῆς αὐτῶν ἐπιδεικτικότητος, μετὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς συμφύτου ἀρμονίας συμβιβάζουσαι καὶ ἐξευγενίζουσαι» πρὸς σ. 455. Ὅθεν ἡ ἀττικὴ κοινωνία ἔχει μικροῦ δεῖν ἀποκλειστικῶς ἀνδρῶν χαρακτήρα. Ἐνταῦθα καταπαύων τὸν λόγον ὁ ἐπικριτὴς ἐκφράζει τὴν εὐχὴν ὅπως ὡς τάχιστα προαχθῆ εἰς φῶς ὁ ἐπόμενος (τουτέστιν ὁ τρίτος) τόμος (!) ἐν ᾧ πραγματεύεται ὁ συγγραφεὺς τὸ ἀττικὸν δρᾶμα· ὁ δὲ μεθεπόμενος τόμος, περιέχει τὰς δετὰς πέντε διατριβάς 1) πότε συνετέθη ὁ Θεαίτητος τοῦ Πλάτωνος 2) περὶ τῶν νόμων τοῦ αὐτοῦ 3) περὶ τῆς γνησιότητος τῶν διαλέξεων 4) περὶ Ἀριστάρχου τοῦ Σαμίου 5) περὶ Φιλοστράτου. Τελευταῖον προστίθεται πίναξ τῶν συζητηθέντων καὶ διορθωθέντων χωρίων. Αὐτόδηλον δὲ ὅτι αἱ κατελεγεμένα αὐτὰ ἐπιγραφικὰ σημαίνουσι σπουδαῖα καὶ ἐνδιαφέροντα ζητήματα. Αἱ πραγματεῖαι αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ὡς εἰκὸς εἰσι διδασκατικώταται καὶ παρορμητικώταται καὶ τὰ μάλιστα τῷ ἀναγνώστῃ ἀξιοσυστάτοι.

Ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰς σχολικὰς διακοπὰς τοῦ 1884.

N. ΠΕΤΡΗΣ

ΔΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΕΙΣ ΜΟΣΧΑΝ
ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΕΝΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Ἐκ τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν Δύο Κόσμων.

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ὑπὸ Α. Ν. ΣΒΟΡΝΟΥ.

(Συνέχ. ἴδε προηγουμ. φύλλον)

Ἦτο τότε ἐπικίνδυνον νὰ καθῆται τις ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Χρυσοστόμου. Ἐπὶ τινὰ στιγμήν, ἐν πλήρει καταστροφῇ τοῦ Βυζαντίου, ἡ χριστιανωσύνη τῆς Ἀνατολῆς εἶχεν ἐλπίσει βραχείαν ἐλπίδα, ὅτε ἔλαβε παρὰ Μωάμεθ τοῦ II, ἐπὶ τῶν αἰματοπόρων ἔτι ἀνακτόρων τῶν Βλαχικῶν τὸ περίφημον φερμάνιον τὸ διατηροῦν τὰ προνόμια τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίας, τὸ δικαίωμα τῆς προσκλησεως συνόδου, καὶ τῆς πληρώσεως τῆς κενῆς πατριαρχικῆς ἑδρας. Τὸ φερμάνιον διήρκεσε τοσοῦτον, ὅσον διαρκεῖ καλῆ πρόθεσις, καὶ τάχιστα κατέστη νεκρὸν γράμμα. Ὁ κατάλογος τῶν πατριαρχῶν ἀπὸ τῆς κατακτῆσεως μέχρι τῶν χρόνων οἵτινες θὰ μᾶς ἐπασχολήσωσιν, εἶναι μακρὸν μαρτυρολόγιον, καὶ πρέπει νὰ τὸ ὑμολογήσωμεν, μαρτυρολόγιον ἕνευ μεγαλείου. Δὲν εἶναι πλέον τὸ μαρτυρο-

(1) Δημοσιευθεὶς ἄρτιος καὶ οὗτος, ὡς προσημειώσαμεν.

λόγιον ἐκεῖνο τῶν κατακομβῶν καὶ τῶν ἀμφιθεάτρων. Τὸ ἀνατολικὸν δρᾶμα παρίσταται κατὰ Σκιζπηρον, δηλαδὴ μετὰ διαλειμμάτων λίαν κωμικῶν ἐν τῷ μέσω κηρύγματος δημοπρασίας καὶ ἀγχόνης. Κατ' ἀνεξάλειπτον παράδοσιν τοῦ Βυζαντινοῦ ἵπποδρομίου ἀκρατεῖς φατρίαι ἀντιπιοῦνται τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ματαίων τιμῶν τοῦ Φαναρίου. Αἱ διαμαχόμεναι φατρίαι ἐρχονται ἀκαταπύστως, ἔχουσαι τὰς χεῖρας πλήρεις φλωρίων, ὅπως διεγείρουσι τὴν πλεονεξίαν τοῦ Τούρκου, ὅστις θὰ τὰς ἐλησμονεῖ ἴσως, ἀφιέμενος ἐν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ νοηρότητι. Ῥαδιουργίαι, καταγγελίαι, ἐξαγορὰ ἀποφάσεων, καὶ πλειοδοσίαι, πάντα τὰ μέσα θεωροῦνται θεμιτὰ ὅπως προκαλέσωσι τὰς ἰδιοτροπίας τῶν πασσάδων. Μόλις ἐγκαταστάς ἐν τῷ θρόνῳ ὁ πατριάρχης βλέπει τὸν ἀνταγωνιστὴν του πολιορκουῦντα τὰς πύλας τοῦ Διδανίου οὗτός ποτε μὲν εἶναι ἐπίσκοπος ἀφιχθεὶς ἐξ ἀπωτάτης Ἀσιατικῆς ἐπισκοπῆς, ἔχων πλήρες τὸ βαλάντιον, ποτὲ δὲ φιλόδοξος μοναχός, φυγὼν ἐκ τοῦ Ἄθω, ἔνθα ὑπεβλήθησεν εἰς ἔρανον ὅπως τῷ ἐξασφαλίσει τὴν νίκην, ἐξ ἧς θὰ ὤφελθῃ ἅπασα ἡ κοινότης. Ὁ τῆς προτεραιᾶς ἐκλεκτός ἔχει κενὸν τὸ βαλάντιον ἕνεκα τῆς ἐκλογῆς του οὐδὲν πλέον τῷ ὑπολείπεται, ἢ νὰ παρχωρήσῃ τὴν θέσιν του εἰς τοὺς ἀνταγωνιστὰς του, ὄντας ὑπρωτέρους· ἂν ἀνισταθῇ τὸν συνετίξουσι κατὰ τὴν διάθεσιν τοῦ Σουλτάνου καὶ τοῦ Βεζύρου δι' ἐξορίας ἢ ἀνασκολοπισμοῦ. Ὅταν διατρέχη τις ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς χρονικοῖς τὴν ἀθλίαν καὶ δραματικὴν ταύτην ἱστορίαν, νομίζει ὅτι βλέπει αὐλοὺς σκιάς, καταδιωκούσας ἀλλήλας ἐν τῷ μέσω παραδόξων τραγωδιῶν ἀπαρτάλακτος ἐν μιᾷ τῶν βυγηύρων τοῦ Alighievi φάσματα καταχραστῶν ἱεραρχῶν καὶ ἀναθεματισμένων Παπῶν στρέφονται συγκεχυμένα ἐν παραδόξοις βασάνοις. «Ἐν τῷ μυθῷ τῆς ἀθύσου, βεβαρημένης ὑπὸ δακρύων ἠγχιών· εἶδον ὄμιλον ἐρχόμενον διὰ κυκλοτεροῦς κοιλιάδος ἠσιωπηλὸν καὶ δακρύοντα ἐν βήματι λιταειῶν τοῦ κόσμου αὐτοῦ».

... Laccendo e lacrimando, al passo che bemno le letane in questo mondo.

Ἄς παρατηρήσωμεν διερχομένην τὴν λυπηρὰν λιτανείαν ἀπὸ τοῦ Γενναδίου ἐπὶ ἕνα καὶ ἡμισυ αἰῶνα.

Ὁ Ἰωάσαφ Κωκᾶς, ἀνὴρ φίλος τῆς εἰρήνης, ὡς λέγουσιν οἱ χρονολογῆται, τοιαύτην ἀντίπραξιν ἔσχεν ἐκ τοῦ κλήρου του, ὥστε ἐρρίφθη ἐξ ἀπελπισίας εἰς φρέαρ· εὐσεβεῖς ἄνθρωποι τὸν ἀνέστυρον καὶ ἐθεράπευσαν· ὁ πασὰς τὸν ἐξώρισεν ἀφ' οὗ ἔκειρε τὸ γένειον, διότι δὲν ἠθέλησε νὰ συγκρατανεῖσθαι εἰς τὸν γάμον τοῦ ἀρχιεπισκοπούλου του μετὰ τῆς γῆρας τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Μαρκὸς Νυλοκάρabas τὸν διαδέχεται ὁ Σουλτάνος τὸν ἐξορίζει ὡσαύτως κατ' ἀπαιτήσιν Τραπεζουντιῶν τινῶν. Ἐκλέγεται ὁ Συμεὼν δαπάνη χιλίων χρυσῶν φλωρίων, εἴτα καταλείπεται ἐν μοναστηρίῳ. Ὁ Διονύσιος ἔσχε τὴν αὐτὴν τύχην. Μαρκὸς ὁ II, κληρονομήσας ὅτι περιετμήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἀναγκάζεται νὰ δικαιολογήσῃ ἑαυτὸν διὰ τὴν κληρονομίαν ταύτην ἐνώπιον τῆς συνόδου, καὶ οὐχ ἦττον κηρυμνίζεται ἐκ τοῦ θρόνου. Ὁ Σέρβος Ῥαφαήλ ὑπόσχεται νὰ

ἀναθιβάσῃ τὸν φόρον εἰς δισχίλια δουκάτα, ἀνερχόμενον εἰς χίλια μέχρι τότε· μὴ δυναμένῳ δὲ νὰ πληρώσῃ, τῷ θέπουσιν ἄλυσσον ἐπὶ τοῦ τραχήλου, καὶ εἰς ἀγᾶς τὸν ὀδηγεῖ οὕτω, τὸν καταλείπει ἐπατιοῦντα ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἔνθα καὶ ἀποθνήσκει ἐκ τῆς δυστυχίας. Ὁ Νήφων κληρονομῆσας ἐπὶ οἰκιστοῦσιν κληρονομίας, ἐξεδιώθη ἔχων τὴν βίαν κεκομμένην. Ὁ Ἰωακείμ ἀναθιβάσει τὸν φόρον εἰς τρισχίλια φλωρία· ἐξορισθεὶς, ἀνακληθεὶς, καὶ πάλιν ἐξορισθεὶς, ἀποθνήσκει ἐν Βλαχίᾳ. Ὁ Παχῶμιος ἐδηλητηριάσθη ὑπὸ μοναχοῦ ἐκ Σηλυμβρίας. Ἰερεμίας ὁ I, ἀναχωρεῖ πρὸς περιοδεῖαν εἰς τὴν Κύπρον· ὁ πρωτοσύγγελός του τὸν ἐγκαταλείπει ἐν τῷ μέσω τῆς ὁδοῦ, ἐπανέρχεται ἐσπευσμένως, πληρώνει, καὶ καταλαμβάνει τὴν θέσιν του. Ὁ λαὸς ἐκδιώκει τὸν παρείσακτον τοῦτον, καὶ ἀγοράζει διὰ τῶν ὀβολῶν του φερμάνιον ἐπιστροφῆς ὑπὲρ τοῦ Ἰερεμίου. Ἰωάσαφ ὁ II ἐπαύθη λόγῳ σιμωνίας ὁ κληρὸς τὸν καταρτάται καθ' ὅσον μάλιστα εἶχεν αὐθῆσει τὸν φόρον. Γρηγόριος ὁ μονόφθαλμος, ὅστις εἶχεν ἀνατραφῆ ἐπὶ τινος κατέργου, ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ διάδοχος αὐτοῦ Κύριλλος, πορευόμενος εἰς τὴν ἐξορίαν, ἐπνίγη, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ἄμμῳ ἐπὶ τινος παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου· διέρχονται Ὁθωμανοί, βλέπουσι σκηνίον, ἐκλαμβάνουσιν ὡς τεθαμμένον ναυάγιον, καὶ ἀποκομίζουσιν οἶκον τὸ πτώμα τοῦ Πατριαρχοῦ τῆς Ἀνατολῆς. Ἄς καταπαύσωμεν ἐνταῦθα τὰς μονοτόνους ταύτας φρικαλεότητας τοιαύτη σχεδὸν εἶναι μετὰ τινῶν παραλλήλων ἡ ἱστορία ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἱεραρχῶν τούτων.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Σουλτάνου Σελήμ τοῦ II ὁ πατριαρχικός θρόνος κατέχετο ὑπὸ Μητροφάνου τοῦ Καισαρείας. Ἐπὶ τῆς πατριαρχίας αὐτοῦ, γράφει τις τῶν συγχρόνων ἱεραρχῶν, ἡ σιμωνία κατέστη τοσοῦτον καταφοράς ὥστε ἐσχηματίσθη πᾶσα μερὶς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μιχαὴλ Καντακουζηνοῦ, ὅπως ἐκδιώξῃ τὸν ἀσθενῆ τοῦτον ποιμένα. Τῷ προέτεινον, ὅπως ἐγκαταλίπῃ τὴν θέσιν, τὰς δύο ἐπισκοπὰς τῆς Ἀφρίσης καὶ Χίου· ἐδέχθη· ἐπώλησε τὴν πρώτην καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὴν δευτέραν. Ἡ σύνοδος συνήλθε τότε, ὅπως φροντίσῃ περὶ τῆς διαδοχῆς του, ἐν τῇ πενήντῃ μητροπόλει. ἔνθα εἰσπαύσθη τὸν ἀναγνώστην. Ἐκεῖ ἐγένετο ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἱεραρχοῦ. Τότε, ὡς καὶ νῦν, οἱ ἱεραρχαὶ τῶν μάλλον ἀπομεμακρυσμένων ἐκκλησιῶν τῆς Πελοποννήσου, τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Μεσοποταμίας, ἀνέπτυσσον ἀκατάβλητον δραστηριότητα ὅπως παρεθῶσιν εἰς τὰς ἐκλογὰς ταύτας, ἀνανεομένους ἐν τούτοις κατὰ τόσον συχνὰ διαλειμματα. Ἐξ ἀπαντων ἐκείνων τῶν ἱεραρχῶν πλοικρίων τῶν λιμένων τῆς Ἀνατολῆς, ἅτινα συναθροίζονται ἀνὰ πᾶσαν νύκτα εἰς τοὺς Ἐπτὰ Πύργους, καὶ τὰ τὰ ὁποῖα ἡ προὐχὴ αὐρα ὠθεῖ εἰς τὸν Βόσπορον, ἐβλεπέ τις ἀποθιβάζομένους εἰς τὰς ἀποβάθρας τοῦ Κερκετείου Κόλπου τοὺς ἐπισκόπους τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τοὺς Πατριαρχὰς Ἰεροσολύμων Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας. Οἱ σεβάσμιοι οὗτοι ὁδοίποροι ἀποθιβάζονται μετὰ μετρίως ἀποσκευῆς, ὡς οἱ ἀπόστολοι τῶν πρώτων ἐκκλησιῶν μετὰ βάρδου εἰς τὴν χεῖρα, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ διακό-

νου φέροντος τὸ εὐαγγέλιον αὐτῶν ἐντὸς τάπητος. Πλείστοι ἐξ αὐτῶν, πολλαῖς γέροντες καταλείvou ὑπὸ τῶν ἐτῶν καὶ τῶν μόχθων, διέβησαν τὸν Ταῦρον ἢ τὸν Αἴμον, καὶ καθυστέρησαν πολλαὶς ἐβδομάδα κατὰ θάλασσαν ἕνεκα ἐναντίων ἀνέμων, ἀψφουῦντες πάντα πόνον ὅπως φέρωσιν εἰς τὴν σύνοδον τὸ ψηφοδέλιον τὸ μέλλον νὰ ἐπιφέρῃ τὸν θρίαμβον τῆς μερίδος των. Καὶ ἐν τοῖς μάλλον ἐμπαθείαι βουλευτηρίοις τῶν ἡμετέρων χρόνων οἱ κομματάρχαι θὰ ἐδυσκολευόντο νὰ εὗρωσι τοσοῦτον πιστὰς ψήφους. Ἄμα τῇ ἀποβάσει των οἱ ἱεραρχαὶ σπεύδουσιν εἰς τὰς σκολιὰς ὁδοὺς τὰς ἀγούσας πρὸς τὸ Φανάριον· ἕκαστος ζητεῖ κατάλυμα παρὰ τοῖς προεξάρχουσιν τῆς ἐπιτοχίας του ἢ τοῦ κόμματός του, ἐνδύεται τὸν μανδύαν καὶ τὴν μίτραν, λαμβάνει τὸ ποιμενικὸν σκῆπτρον, καὶ πορεύεται νὰ καθῆσθαι ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν τῇ θέσει, ἣν τῷ ὀρίζει ἡ ἱεραρχικὴ τάξις του. Ὁ κατώτερος κληρὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως πληροῖ τὸν χορὸν, τὸ δὲ πλῆθος τῶν πιστῶν συνοθεῖται ἐν τῷ νάρθηκι. Τρία ὀνόματα προτείνονται εἰς τὴν λαϊκὴν ἀνευφημίαν· πολλαῖς τὰ ὀνόματα ταῦτα ἐγείρουσι καταιγίδας ἐν τῷ μέσω τοῦ ζωηροῦ τούτου λαοῦ, οὗτινος ἅπας ὁ πολιτικὸς βίος ἀπεσύρθη ἐν τούτῳ μόνον τῷ θεσμῷ. Κραυγαὶ διασταυροῦνται, ἐγχειρίδια συγκρούονται, καὶ αἶμα βέει ἐν τῷ οἴκῳ τῆς εἰρήνης· ἀποκομίζουσι λεμβούχον τινὰ τοῦ λιμένος πληρωθέντα ἐν τῇ διαμάχῃ ἢ παρὰ τῇ θύρᾳ φρουροῦσα τουρκικὴ φρουρὰ δρᾶτται τῶν ὀπλων, καὶ ἡ τάξις ἀποκαθίσταται ἄμα τῇ ἐμφανίσει τῆς. Μετὰ πολλαὶς κραυγαῖς καὶ λογομαχίας ἕτερον ὄνομα ῥίπτεται πρὸς τὸ πλῆθος· ἂν ἔχῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν εὐνοίαν τῆς στιγμῆς, ἐνθουσιώδη «ζήτησ» κλονίζουσι τὰς παλαιὰς δοκοὺς τῆς ὁροφῆς καὶ ἡ χαρὰ ἀναφανίσκει ἐφ' ὅλων τῶν ἀπλοϊκῶν τούτων φυσιογνωμιῶν, ἐτοιμῶν πάντοτε τὰ πάντα νὰ ἐλπίζωσι παρὰ νέου ἀνδρός. Ἐπὶ τέλους ὁ μέγας λογοθέτης πορεύεται νὰ ὑποβάλῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς συνόδου εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τῆς Πύλης· μόνον μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ φερμάνιου δύναται ἡ χηρεύουσα ἐκκλησία νὰ χαιρετίσῃ τὸν νέον ποιμένα τῆς.

Ἡ σύνοδος, ἡ συνελθούσα μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Μητροφάνου τὸ ἔαρ τοῦ 1572 φαίνεται ὅτι ἔσχε τὴν εἰλικρινῆ ἐπιθυμίαν νὰ παράσῃ κρείττονας ἡμέρας τῷ ὀρθοδόξῳ κόσμῳ καὶ νὰ καταπαύσῃ τὰ ἐρημύοντα αὐτὸν σκάνδαλα. Ἐν τῶν πρώτων ὀνομάτων τῶν προταθέντων τῷ λαῷ ἦτο τὸ τοῦ Ἰερεμίου, ὅστις, ἔλεγον, ἐποίμασεν ἐν πνεύματι Κυρίου τὴν σπουδαίαν ἐπισκοπὴν Ἀφρίσης. Ὁμόφωνοι ἀνευφημίαι τὸν ὑπεδέχθησαν, ἡ ἐκλογὴ τῆς συνόδου ἐπεκύρωσε τὴν εὐχὴν τοῦ λαοῦ, καὶ ὁ τοποτηρητὴς τῆς χηρεύουσας ἑδρας ἀνήγγειλε πρὸς τὸ πλῆθος, ὅτι ὤφειλε νὰ δέηται τοῦ Ἰησοῦ ὅπως σκέψῃ Ἰερεμίαν τὸν II ἀρχηγὸν καὶ ποιμένα τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίας.

Ὁ εἰς τὸ ὕπατον τοῦτο ἀξίωμα καλούμενος ἱεραρχὴς ἦτο ἀνὴρ νέος ἔτι μόλις τεσσαρακοντούτης. Εἶχε γεννηθῆ ἐν Ἀγχιάλῳ, μικρῇ κώμῃ ἁλίων ἐν ταῖς νοτίαις ὑπώρειαις τοῦ Αἴμου ἐπὶ ἀποκρήμνου ἀκτῆς τῆς Μαύρης θαλάσσης ἐν τῇ εἰσοδῷ τοῦ ὄρου τοῦ Πύργου. Ἡ πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸν

σχήμα κλίσις του τόν ωδήγησεν ένωρίς παρά τῷ μητροπολίτῃ Τυρνόβου, θεολόγῳ μεγάλης φήμης. Ὁ Ἱερεμίας ἔλαβε μετὰ τῆς ἱεροσύνης τὴν μοναρχικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν χρόνων ἐκείνων, ἥτις ἐγύμναζε τὸν νοῦν νὰ παλαιῇ δεξιῶς ὑπὲρ ἢ κατὰ κειμένου τινός, ἀλλ' ἥτις ἡμέλει νὰ τὸν προετοιμάσῃ πρὸς τὰς μάχας τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ πραγματικοῦ βίου. Ὁ ἀνώτατος κλῆρος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐστρατολογήειτο, ὡς ὁ ἡμέτερος ἐκ τοῦ εὐρέος ἐκείνου φυτωρίου τῶν κομμικῶν ἱερέων, ποιμένων μικρῶν ἐνωρίων ἐν διαρκεί συναφείᾳ μετὰ τοῦ λαοῦ ὄντων, συμμεριζομένων τὰς ἰδέας του, γινωσκόντων τὰς ἀνάγκας του, καὶ προκατειλημμένων ὑπὸ τῶν δυστυχιῶν του. Ἐξήρχετο ἀποκλειστικῶς εἴτε ἐκ τῶν μοναστηρίων εἴτε ἐκ τοῦ ἐπιτελείου ἐκείνου τῶν νεαρῶν διακόνων, τῶν προσωρισμένων διὰ τὰ ἀξιώματα, πλανωμένων δὲ ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν ἐπισκοπῶν, παρισταμένων ἐν ταῖς πανδήμοις ἐορταῖς, κρατούντων τὴν λογιστικότητα τοῦ ἱεράρχου, καὶ διδασκομένων ἐν τῇ σχολῇ ἐκείνῃ τὴν ὑλικὴν ἴσως διαχειρίσιν ἐπισκοπῆς μᾶλλον ἢ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς καθοδήγησιν. Ὁ Ἱερεμίας ἀνέπτυξεν ἐν τῇ δοκιμασίᾳ ταύτῃ προτερήματα, ἅτινα ἤρσαν τοῖς προστάταις αὐτοῦ, καθ' ὅσον τὸν ὤρισαν παρά τὴν ἡλικίαν του διὰ τὴν μητροπολιτικὴν ἑδραν τῆς Λαρίσης, ἥτις ἦτο μία τῶν σπουδαιότερων ἐπισκοπῶν τῆς Θρακίας καὶ τῶν μᾶλλον ὀχληρῶν διαμονῶν. Διηγῆθημεν ἐσχάτως πῶς ἐσπέραν τινὰ τοῦ ταξιδίου ἡμῶν μᾶς ὑπεδέχθη ὁ πρωτοσύγγελος ἐν τῇ παλαιᾷ οἰκίᾳ τῆς μητροπόλεως, λέγων ἡμῖν ὅτι ὁ προϊστάμενός του εὐρίσκειται εἰς Φανάριον πρὸ ἐνόου ἐτους καὶ πλεον. Οὕτως ἐπραττεν ἀναμφιβόλως καὶ ὁ προκατόχος του Ἱερεμίας, ἀπρηδνηκῶς ἐκ τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐξορίας ἦτο ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ συμμετέχε τῆς ἐκλογῆς, ἥτις τῷ ὤρισε τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, διότι τὸν βλέπομεν ἱεραρχοῦντα ἐπισήμως ἐν τῇ ἐορτῇ τῆς Ἀναλήψεως, συμπιπτοῦσα κατὰ τὸ 1572, δέκα ἡμέρας μετὰ τὴν 15 Μαΐου.

Σύγχρονος ἱστορικὸς, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Γκερλάσχ, κατέλιπεν ἡμῖν πιστοτάτην εἰκόνα τοῦ νέου πατριάρχου. Ὁ Ἱερεμίας ἦτον ἀνὴρ ὑψηλοῦ ἀναστήματος, πολύσαρκος, καὶ μελιχίῳ καὶ ἀταράχῳ προσώπῳ. Μετριόφρων καὶ ἠθικός, διέφυκτο εἰρηνικῶς τὴν τῆς Λαρίσης ἐπισκοπὴν του ἀλλ' ἦτο χαρκατῆρος βεβήμου, καὶ ὁ ὅλος μοναστικὸς βίος του τὸν προώριζε διὰ τὰς ἀρετὰς τοῦ μοναστηρίου μᾶλλον ἢ διὰ τὴν διαχείρισιν τῶν μεγάλων τῆς ἐκκλησίας ὑποθέσεων. Οἱ ἐπίσημοι βιογράφοι προσθέττουσι πλείστας ἄλλας λεπτομερείας τῆς εἰκόνης του· πᾶς τις εἶναι ἐλεύθερος νὰ τοὺς πιστεύῃ, ἀλλὰ τὰ ἀκριβῆ χαρακτηριστικὰ τοῦ Γκερλάσχ μᾶς ζωγραφίζουσιν ἀρκούντως τὸν ἱεράρχην τῆς Ἀνατολῆς τοῦτ' ἐστὶν ἀγαθὸν ἀσθενῆ, λυμπατικῆς κράσεως, καὶ πρᾶξου καὶ μακαρίας φυσιογνωμίας.

II.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ ἀνὴρ ὅστις ἐκάθησε τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ ἔτους 1572, ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, καὶ τὸν ὅποιον ὁ ὀρθόδοξος λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἤλθε νὰ

«λατρεῖσῃ» κατὰ τὸν καθιερωμένον τύπον, πρὶν ἢ λάβῃ παρ' αὐτοῦ τὴν οἰκουμένην εὐλογίαν. Τοιοῦτος ἦτον ὁ ἱεράρχης, ὅστις ἐμέλλε νὰ προεδρεύσῃ τῶν τυχῶν τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, κατὰ τὴν ὥραν τῆς σοβαρᾶς κρίσεως τὴν ὅποιαν διήρχοντο ἡ τε Ἀνατολή καὶ αἱ ἐκκλησίαι ἀπάσης τῆς χριστιανοσύνης. Τὸ προηγούμενον ἔτος, ὁ Ἰσλάμ εἶχε λάβῃ τὸ πρῶτον μέγα κτύπημα ἐν τῇ καρδίᾳ αἱ ἡχοὶ τῶν τηλεβόλων τῆς Ναυπάκτου διήγειρον ἐπὶ τῶν ὑποδεδουλωμένων ἀκτῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀσίας ἀδαμάστους ἐλπίδας· οἱ βαγγάδες γνωρίζοντες κακῶς τὸν Ἰσπανὸν τοῦ Ἑσκουριάλ, παντοδύναμον μὲν ἀλλ' ἄγαν δυτικόν, ἀναιρεύοντο, νικηφόρον σταυροφορίαν, καὶ ἐβλεπον ἤδη τὸ ξίφος τοῦ Δὸν Ζουάν, ἀπελευθεροῦν τὰς μητέρας ἐκκλησίας τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου. Ἢ ἐκραυγάζον αὐτομάτως ὡς ὁ Πίος V. λαμβάνων τὴν εἰδησίαν τῆς Ναυπάκτου. «Εἰς ἀνὴρ ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Θεοῦ α καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἦτο Ἰωάννης!» Ὑπὸ φυσικῆς ἀμοιβαιότητος οἱ Τούρκοι συναισθανόμενοι ὅτι ἐβρεμον ὑπὸ τὴν χεῖρά των τὰ χριστιανικὰ στοιχεῖα, ἱσταντο ἐτοιμοὶ πρὸς ἀπήνεῖς καταπίσεις. Ἐν ᾧ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς ἠπειλεῖτο ὑπὸ τῆς ὀργῆς τῶν κυρίων αὐτῆς, ἡ ἐκκλησία τῆς Δύσεως διήρχετο τὴν ἀγωνίαν τῆς μεταρρυθμίσεως· ἡ σύνοδος τῶν Τριάντα ἔληξε πρὸ μικροῦ, ἐπιληφθεῖσα πάντων τῶν ζητημάτων τῆς πίστεως χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ εἰρηνοποιήσῃ τὰς συνειδήσεις. Σίξτος ὁ Πέμπτος παρὰ πᾶσαν τὴν σταθερότητα αὐτοῦ καὶ τὰ φῶτα ἠτομαζέτο νὰ ῥίψῃ τὴν βακτηρίαν του, ὅπως παίξῃ καὶ ἀπωλέσῃ τὸ τελευταῖον μέρος τῆς ῥωμαϊκῆς εὐφυΐας ἀντὶ τῆς ἀγγλο-γερμανικῆς εὐφυΐας. ἐκ τῆς τέφρας τοῦ Λουθήρου καὶ Καλθίνου ἐγενώντο ἄπειροι ἀλλόκοτοι ἢ ἀνησυχητικαὶ αἰρέσεις ἐν Ἰταλίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἑλβετίᾳ, Κάτω χώρας, καὶ ἐν τῇ δυστυχεῖ Γερμανίᾳ πρὸ πάντων, ἐθα τὸ Παλατινῶτον ἠλλαξέ θρησκείαν τετρακίς ἐν διαστήματι δέκα πέντε ἐτῶν. Οὐδέποτε, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν βαρβάρων ἐκλονίσθη ἡ Εὐρώπη τοσοῦτον σφοδρῶς, διατελούσα σύμπασα ἔρμικιον τῆς ὀργῆς, τῶν στεναγμῶν, καὶ ποταμῶν αἱμάτος, ἅτινα εἶναι ἡ ἀναπόφευκτος ἐξαγορά, πάσης μεγάλης μεταρρυθμίσεως τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως. — Ὅτε ὁ Ἱερεμίας ἐπορεύθη κατὰ τὸ σύνθηρος πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ πρέσβους τῆς Γαλλίας, κατ' αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ἔτος 1572 ἠδυνήθη νὰ μάθῃ ἐκ στόματός του ὅποια ἦτο ἡ νύξ τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου, καὶ ὅτι τὸ κράτος τῶν Σουλτάνων δὲν εἶχε τὸ μονοπώλιον τῶν τραγικῶν ἐπισοδείων.

(ἔπειτα συνέχεια)

ΜΟΥΣΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΑΜΑΞΗΛΑΤΗΣ

Μεταξὺ τῶν διασωθέντων χειρογράφων τοῦ διασῆμου βαρβιτιστοῦ Παγανίνη, εὐρέθη τὸ ἀκόλουθον λίαν ἐνδιαφέρον ἐπισόδιον: «Ἡμέραν τινὰ» διηγείται ὁ Παγανίνης, διέτρεχον πεζῇ τὰς ὁδοὺς τῆς Βιέννης, ὅποτε αἰφνης ἐξεράργη θύελλα,

Ἡ βροχὴ κατέπιπτε κρουνηδόν, καὶ ἡ κακοκαιρία ἐνισχύετο ἐπὶ μᾶλλον. Ἡμῖν μόνος τυχαίως, ἐπειδὴ κατὰ κανόνα πάντοτε συναδεδυμένον ὑπὸ τοῦ ὑπρέτου μου. Μέχρι τῆς κατοικίας μου ἐμέλλον νὰ διατρέξω μακρὰν ὁδόν, καὶ ἤμην ἤδη τοσοῦτον διάβροχος ὥστε ἤρχισα νὰ φοβοῦμαι περὶ τῆς υγείας μου. Ἐσπευσα εἰς ἀναζήτησιν ἀμάξης, πλὴν εἰς μάτην· τρεῖς διήλθον ἐνώπιόν μου οἱ ἀμαξηλάται δὲν ἠννόησαν ἰταλιστῆ, καὶ ἐγὼ οὐδὲ λέξιν γερμανικῆς. Ἡ τετάρτη ἀμάξα ἐπὶ τέλους ἐστάθη εἰς τὴν φωνὴν μου, ὁ ὀδηγὸς ἦτο συμπατριώτης μου. Πρὸ τῆς ἀνόδου μου ἠρώτησα αὐτὸν περὶ τῆς τιμῆς «Πέντε φιορίνια—τὴν τιμὴν εἰσιτηρίου διὰ τὴν συναυλίαν τοῦ Παγανίνη», ἀπήντησε.—«Κλέπτα!» ἀπεκρίθη ἐξοργισμένος, «διὰ τὸσον μικρὰν ἀπόστασιν ζητεῖς πέντε φιορίνια; Ὁ Παγανίνης παίξει ἐπὶ μιᾷ χορδῆς, ἀλλὰ σὺ δυσκόλως ἀφίνεις τὴν ἀμαξίαν σου νὰ τρέξῃ ἐπὶ ἐνὸς τροχοῦ.»—«Ἄχ, κύριέ μου, δὲν εἶναι τὸσον δύσκολον, ὡς διισχυρίζονται, νὰ παίξῃ τις ἐπὶ μιᾷ χορδῆς. Εἶμαι καὶ ἐγὼ ἐπίσης μουσικός, σήμερον δὲ ἐδιπλασίασα τὴν τιμὴν τοῦ ἀγωγίου, διὰ νὰ ἀκούσω καὶ ἐγὼ ἐκεῖνον τὸν μουσικόν, τὸν ὅποιον ὀνομάζουσι Παγανίνην.»—Δὲν ἔκαμα νέας συμφωνίας μετ' αὐτοῦ ὁ δρόμος ἔλαβε πέρας, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἤμην εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν μου. Ἐδῶκα τὰ πέντε ἐπιθυμητὰ του φιορίνια, καὶ ἐν εἰσιτηρίῳ διὰ τὴν συναυλίαν μου. Τὴν ἐπισῦσαν πρὸ τῆς ἐνάργεως τῆς συναυλίας τὸ πλῆθος συνωθεῖτο εἰς τὴν εἴσοδον. Ἐσῆλθον καὶ ἐγὼ ἐπίσης, ὅτε εἰς τῶν ὑπαλλήλων μοὶ λέγει ὅτι: εἰς τὴν θύραν ἱσταται ἄνθρωπός τις μὲ ἀκατάλληλον καὶ ρυπαρὰν ἐνδυμασίαν, ὅστις ἐπιθυμῇ νὰ τῷ ἐπιτραπῇ ἡ εἴσοδος. Ἡτο ὁ ἀμαξηλάτης μου τῆς προτερείας, εἰς ὃν ἐγὼ ἐπέτρεψα τὴν εἴσοδον, καίτοι τὰ ὑποδήματά του ἦσαν ρυπαρὰ, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ ἦτο ἀφανὴς ἐντὸς τοῦ πλήθους. Ὅτε ἐγὼ ἀνεράνην ἐν τῇ ἐξόδῳ κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς συναυλίας, οὗτος ἱστατο πλησίον μου, ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολυτελῶς ἐνδεδυμένων κυρίων, αἰτίνας εἶχον καταλάβει θέσιν εἰς τὴν πρώτην σειράν. Ἐδρεπον ἐπίσης καὶ ἐναυθα παταγῶδη χειροκροτήματα. Πρὸ πάντων ὁ ἀμαξηλάτης μου εἰδείκνυεν εἰς ἐμὲ τὴν ἐπιδοκιμασίαν του λίαν παραχωδῶς, ἥτις συγκατα εἰρηρεύετο ἐν τῷ παίξῃν, οὕτως ὥστε ἔλαβον ἀρκετὰ διδασκτικὸν μάθημα ἐκ τοῦ κοινού, ὅπερ ἐσπερεύετο τῆς ἀπαιτουμένης ἡσυχίας. Σπανίως εἶχον τοσοῦτον ἐνθουσιώδη ἀκρατήν.

Τὴν πρῶτην τῆς ἐπιούσης ὁ ἀμαξηλάτης ἐπαρουσιάσθη εἰς τὴν κατοικίαν μου. «Κύριέ μου,» προσεφώνησε πλήρης σεβασμοῦ, «ἐὰν θέλητε δύνασθε νὰ μοὶ παρήχητε χάριν τινὰ. Εἶμαι οἰκογενειάρχης, πτωχός, καὶ συμπατριώτης σας· ὑμεῖς τοῦνάντιον πλοῦσις καὶ ὀνομαστός. Ἡ εὐτυχία μου εὐρίσκειται εἰς τὰς χεῖρας σας.»—«Διάβολε, τί θέλεις μετὰ τούτο νὰ εἶπης;»—«Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ θέσω ὀπισθεν τῆς ἀμάξης μου τὰς ἐξῆς δύο λέξεις: «τὸ ὄχημα τοῦ Παγανίνη.»—«Ἄς ἴθνα!» ἀπεκρίθη γελῶν, «γράφε ὅτι θέλεις.»—Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτο νοσηρότερος ἢ ὅσον ἐνόμιζον. Μετὰ παρέλευσιν μηνῶν τινῶν, ἐγένετο γνωστότερος ἢ ἐγὼ, ἐπειδὴ τὸ Πα-

γανίνιον ὄχημά του ἀπέκτησε φήμην. Ἐγένετο δ' εὐτυχῆς διότι πάντες ἐπεθύμουσαν νὰ ἐποχοῦνται δι' αὐτοῦ, καὶ διότι αἱ τιμαὶ ἦσαν λίαν ἀξιοπρεπεῖς. Μετὰ δύο ἔτη ἐπιστρέψας εἰς Βιέννην, ὁ ἀμαξηλάτης μου ἦτο ἰδιοκτήτης Ξενοδοχείου, ἐν ᾧ τότε κατόκησα, Ἄγγλος δὲ ἐξηγόρασε τὸ ὄχημά του ἀντὶ χιλίων στερλίνων.

(Μετὰφρασις)

ΓΟΒΕΡΤΟΣ ΚΩΧ.

Ὁ αἰὼν, καθ' ὃν ζῶμεν, εἶνε γόνιμος εἰς ἐπιστημονικὰς ἀνακαλύψεις καὶ δὴ τὰς τῶν Ἰατρικῶν Ἐπιστημῶν. Προσπαθοῦσιν ἤδη νὰ ὑπαγάγῃσι βαρυτάτας τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ νόσους ὑπὸ μίαν γενικὴν αἰτίαν, δὴλα δὴ τὴν εἰσπνοὴν μικροβίων, ἅτινα τὸσον ταχέως αὐξάνουσιν, ὥστε ἐνεκα τῆς ταχείας ταύτης αὐξήσεως δύνανται νὰ ἐπιφέρωσι τὸν θάνατον. Εἰς πολλὰς ἀσθενείας, οἷα ἡ φθίσις, ἡ δισθερίτις, κατώρθωσαν ν' ἀνακαλύψωσι τὸ μικροβίον, καὶ ἐπομένως, πρὶν ἢ καταστῇ ἐπιβλαβές, νὰ μεταχειρισθῶσι καταστρεπτικὸν τι φάρμακον. Ἡ φοβεροτέρα τοῦ αἰῶνος ἡμῶν νόσος, ἡ Ἀσιατικὴ χολέρα ὑπάγεται κατὰ τὰς τοῦ Δρος Κώχ ἐρεύνας εἰς ἐκείνας τὰς νόσους, αἰτίνας γεννῶνται διὰ τῆς εἰσπνοῆς τοιοῦτων μικροβίων. Ἡ καταστροφή δὲ τῶν βακτηριδίων τούτων, ἅτινα ὁ χολεριῶν ἐκκρίνει, ἀποτελεῖ ἤδη ἐν τῶν κυριωτέρων θεμάτων τῆς Ἰατρικῆς τέχνης. Ὁ Κώχ παρέσχε τὴν μεγάλην ἐκδούλευσιν, ὅτι κατέγνω τὸ χολερικὸν μικροβίον καὶ τὰ αἰτία τῆς γεννήσεως καὶ αὐξήσεως αὐτοῦ. Ὁ τολμηρὸς οὗτος ἐρευνητὴς ἔδωκεν ὄψιν εἰς παρατηρήσεις διὰ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἐρευνῶν του καὶ τῆς διάδοσεως τῶν θεωριῶν του, αἰτίνας τὸσον πάταγον διήγειρον ἐσχάτως ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ, ὥστε δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον νὰ δώσωμεν σημειώσεις τινὰς περὶ τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν.

Κατὰ τὴν ἐπιδημικὴν χολέραν τοῦ 1866 ὁ Ρ. Κώχ παραινέθη ὑπὸ τοῦ Ρ. Βιζγῶβ νὰ ἐξετάσῃ τὰ τοῦ μικροβίου τῆς χολέρας. Αἱ ἐργασίαι ὅμως αὐταὶ δὲν ἐστέθησαν δυστυχῶς δι' ἐπιτυχίας. Ὁ τοῦ διασῆμου τούτου ἱατροῦ συνεργάτης Κώχ, εἰς ὃν ἐνεκα τῆς μεγάλης πρὸς τὰς διὰ μικροσκοπίου σπουδᾶς κλίσεως του ἐδόθη ἡ ἐντολή νὰ ἐξετάσῃ τὸ παράσιτον, ἐπεδόθη εἰς τὸ ἔργον μετὰ μεγάλου ζήλου· ἀλλὰ τὸ μικροσκοπίον τοῦ ἐν Ἀμβούργῳ Νοσοκομείου δὲν ἦτο ἐκ τῶν ισχυροτάτων, ὥστε νὰ δύναται νὰ διακρίνῃ ἀσφαλῶς καὶ τὰ λεπτότατα τῶν σωμάτων, μετὰ τὴν ἐτακτον μάλιστα τελειότητα τῶν μικροσκοπικῶν μεθόδων, αἰτίνας—διὰ τοῦ αὐτοῦ ἰδίου Κώχ—εἰσῆχθησαν. Μεθ' ὅλας τὰς ἐπιμονὰς ἐρεῦνας αὐτοῦ, οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξαγάγῃ.

Ἄλλ' ὁ Κώχ ἔμεινε πιστὸς τῷ μικροσκοπίῳ, μεθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἀποτυχίας, πόσον δὲ ὀρθῶς ἔπραξεν, ἀπεδείχθη κα-

τόπιν, ὅτε τὸ ὑποτιθέμενον μικροβίον τοῦ 1866 μετὰ κόπου καὶ ἐρεύνης 18 ἐτῶν μετεβλήθη εἰς πραγματικόν. Καὶ τοῦτο ὁφείλεται εἰς τὰς ἐπιμόνους διὰ μικροσκοπίου ἐρεύνας.

Ὅτε ἡ Εὐρώπη, φοβηθεῖσα μὴ ἡ φερέρα νόσος ὑπερβῇ τὴν Μεσόγειον ἐξαπέστειλεν ἐπιτροπὰς ἐξ ἐπιστημόνων πρὸς ἐξέτασιν τῆς φύσεως αὐτῆς, ὁ Κὼχ ἦτο εἰς τῶν ἀποστέλλομένων μετὰ τῶν ὡς βοηθῶν προσληφθέντων Δόκτορος Γάσκο καὶ Δόκτορος Φίσερ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ νόσος ἐν Αἰγύπτῳ εὐρίσκειτο εἰς τὸ τέρμα τοῦ σταδίου τῆς καὶ οὐδὲν ἠδύνατο νὰ παρασχη πρὸς ἐρευναν, ἡ ἐπιστημονικὴ αὐτῆ ἐκδρομὴ ἠκολούθησε τὰ σπέρματα αὐτῆς εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Νείλου καὶ ἐκείθεν εἰς τὰς Ἰνδίας· καὶ ἐκεῖ δὲ χάρις τῷ μικροσκοπίῳ αἱ θεωρίαι τοῦ Κὼχ ἐστέφθησαν δι' ἐπιτυχίαν, ἀνακαλυφθέντος τοῦ χολε

ρικού μικροβίου· μετὰ δὲ τὰς ἐπὶ τοῦ ὄργανισμοῦ τῶν ζῶων γενομένας ἐρευνας οὐδὲν ἀνεκαλύφθη φαίνεται ὅτι τὰ δὲν εἶνε δεκτικὰ τοῦ χολερικοῦ ἰοῦ.

Μετὰ ἐνεκμητὸν ἀπουσίαν ἐπανευρίσκωμεν τὸν Κὼχ τῇ 3 Μαΐου ἐν Βερολίῳ ἐστειμένον δι' ἑκτακτοῦ ἐπιτυχίας, τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον ἡ Γαλλικὴ ἐταιρεία ἐπέστρεψεν ἀπρακτος εἰς Αἴγυπτον, ἐνθα θύμα τῆς ἐπιστήμης ἐπέσειν ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς Δόκτορ Τουλιέ.

Ὁ Ροβέρτος Κὼχ ἔχει ἤδη ἡλικίαν 41 ἐτῶν. Ἀρμαίος δὲ τὸν νῦν καὶ τὸ σῶμα πολλὰ ὑπόσχεται τῇ τε ἐπιστήμῃ καὶ τῇ Ἀνθρωπότητι.

(κατὰ τὸ Γερμανικόν)

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΚΩΧ

Η ΠΡΟΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ

Διήγημα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

ὑπὸ Ν. Β. ΠΑΓΚΩΣΤΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Οὐδεὶς κίνδυνος ὑπάρχει, ἐν νὰ μὴ προσεῖδε καὶ νὰ μὴ ἐφαντάσθῃ μεγαλειότερον ἢ φαντασία μου. Ὅτι μὲν ἐφοβούμην μὴ οἱ διώκται αὐτῆς ἀνεκάλυψαν τὸ ἀναχώρημά της, καὶ ἡ ἰδέα αὐτῆ ἀνήγειρε τὸ κατ' αὐτῶν μῖσός μου. Ὅτι δὲ ἔτρεμον μὴ ἄγγιόν τι ζῶον τὴν προσέβαλεν, ἢ συνελήφθη ὑπὸ ληστοῦ· ὑπῆρχον ὀλίγοι τοιοῦτοι, ἀλλ' ἐὰν ἡ Στέλλα ἀπήντησε τινα τούτων!

Ἐβάδιζον, σύννοος ὑπὸ μυρίων φόβων καταστάς, ὅτε διέκρινα, βήματὰ τινα μακρὰν, φῶς ἐν τῷ φυλλώματι· προέβην καὶ ἤκουσα ἑλαφρὰν τινα κίνησιν. Πολλάκις ἤκουσα θόρυβον ἄμοιον πρὸς τοῦτον, ἀλλ' ὁ θόρυβος οὗτος οὐδέποτε ἀντήχησεν ὡς οὗτος εἰς τὴν καρδίαν μου· ἦτο ἡ δόνησις τῆς ἐσθῆτος τῆς Στέλλας.

Ἡ λυχνία ἐξήρτατο ἐκ τινος σμίλακος· αὐτῆ ἐπέβριπτεν ἐπὶ τῆς Στέλλας λάμπην ἀμυράν, ἣτις τὴν περιέβαλλε δι' ἀκτινοβόλου ὠχρότητος, κατήρχετο κατὰ μῆκος τῆς ἐσθῆτος αὐτῆς, ἐν εἰδὲ ὑποτρεμοῦσης ἀντιλαμπῆς, καὶ ἐξηλείφετο ὀπίσθεν αὐτῆς.

Ἡ Στέλλα ἦτο γονυκλιτῆς, ἀκίνητος, τὸ μέτωπον ἔχουσα κεκλιμένον, τὰς χεῖρας ἠνωμένας, ὡς ὅταν τις πρὸς τὸν Θεὸν ἀφοσιούται καὶ προσεύχεται· ἐνίστε μόνον διεύθυνε πρὸς τὸν οὐρανὸν βλέμμα, στεναγμῶν, δάκρυ.

Ἡ Βριγίττη ἦτο πλησίον αὐτῆς, ἔχουσα προσηλωμένον τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ κομβολογίου (rosaire) αὐτῆς, καὶ ἀκτίς τις τῆς λυχνίας ἐφώτιζε τὴν λευκὴν αὐτῆς κόμην.

Ἡ Στέλλα μὲ ἤκουσεν· ἐστράφη πρὸς με καὶ μοι ἔκαμε διὰ τῆς χειρὸς σημεῖον ὡσεὶ ὑποβάλλουσά με εἰς σιγὴν ἐγνοεπέτησα.

Πρὸ πολλοῦ χρόνου δὲν προσυχηθῆν καὶ ἠσθάνθη, ὅτι αὐτῆ μὲ ἀνεκούφιζεν ἡ ἡδεῖα αὐτῆ μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνία ἐξήγειρε τὴν ψυχὴν μου, ἤγνιζε τὰς σκέψεις μου, καὶ ἐπέβαλλεν ἐπὶ τῶν θλίψεών μου παρήγορον βάλσαμον.

Πολλοῦ γε καὶ δεῖ τοῦ νὰ ἐπαγγέλλωμαι τὴν ἐξαιρετικὴν καὶ κακῶς νοουμένην ἐκείνην εὐλαθεῖαν, ἣτις ἀπωθεῖ τὸν ἐξαπατηθέντα ἄνθρωπον καὶ ἣτις καταδικάζει τὴν πλάνην ὡς τὸ ἀμάρτημα. Αἰσθάνομαι, ὅτι θὰ ἠδυνάμην νὰ ἴδω ἄθεόν τινα ἄνευ φρίκης... ἀλλὰ δὲν θὰ τὸν ἐβλεπον ἄνευ οἴκτου· ἀρκετὸς εἶναι ὁ θρῆνος εἰς τὸν δυστυχῆ, ὅστις δὲν ἐγνώρισεν τὸ θέλημα τῆς προσευχῆς!

Ὁ Θεὸς ἐπήκουσεν ἡμῶν, εἶπον εἰς τὴν Στέλλα, ὅταν ἡ ἐσπερινὴ προσευχὴ ἐτελείωσε. Δὲν ἦτο θέαμα ἀνάξιον αὐτοῦ ἢ λατρεία αὐτῆ ἢ καθιερωθεῖσα ὑπὸ τῆς διπλῆς τελετῆς τῆς δυστυχίας καὶ τῆς νυκτὸς νυκτὸς καὶ προσφερθεῖσα ὑπὸ δύο προγεγραμμένων προγεγραμμένην ἔχόντων τὴν θρησκείαν· ἐπήκουσεν ἡμῶν, καὶ κατέπεμψεν ἐφ' ἡμῶν τὴν εὐλογίαν του...

Ἡ Στέλλα μοι εἰδείξε διὰ τοῦ δακτύλου τάφον νεωστὶ κεκαλυμμένον ὑπὸ χλόης καὶ ἀνθέων.

Καὶ οὗτος, εἶπεν ἡ Στέλλα, ἤκουσεν ἡμᾶς, ἀλλ' ἡ εὐλογία του κατεπέμψθη ἐφ' ἡμῶν;

Τὸ φῶς κατέστη ζωηρότερον πρὸς στιγμὴν καὶ ἐσβέσθη ἀμέσως.

Ἐπανήλθομεν εἰς τὴν καλύβην τηρήσαντες ἄκραν σιγὴν. Ὅταν ἐφθάσαμεν, ἡ Στέλλα ἐκαθίσθη καὶ μ' ἐθεώρησεν ἀσκαρδαμυκτῆ· διετήρησέ τι ἐν αὐτῇ ἐκ τῆς θεότητος μεθ' ἧς συμφιλίησε· κατένευσε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἤκουσα ἐν σιωπῇ.

Φίλε μου, εἶπεν ἡ Στέλλα, οὐδέποτε ἤμην μόνη εἰς τὰ ὄρη ταῦτα, εἶχον μητέρα.

Ἐκλαυσε καὶ ἐθεώρησε τὸν οὐρανόν.

Μὲ συνώδευσεν εἰς τὸ ὀλέθριον τοῦτο ἄσυλον, ἐξηκολούθησεν ἡ Στέλλα, καὶ κατείχομεν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ ἀπίθανον. Εἶναι ἔτος ἀφ' οὗ τῆ ἀνωρύξαμεν τὸν τάφον ἐκείνον, καὶ εἶμαι μόνη.

Μόνη! ἀνέκραξα διὰ τόνου φωνῆς ἐμπαθοῦς. — Καὶ ἡ Βριγίττη! ὑπέλαβον ἐρυθρίων.

Ναί, ἡ φίλιε, εἶπεν ἡ Στέλλα, ἡ φίλιε εἶναι ἡδεῖα· ἀλλὰ τίς θὰ μὲ προσφέρῃ τοὺς ἀσπασμούς μητρὸς; αὐτῆ ἀπέθανεν.

Στέλλα, μὴ ἀμφισβᾶλλετε ποσῶς περὶ τοῦτου, ἐκείνη ζῆ... σὰς βλέπει· ἐπαγγυνοεῖ προσέτι ἐπὶ τῆς Στέλλας, ἐπὶ τῆς καλύβης· ἐκείνη δέχεται τὰ δάκρυα μετὰ οὐκίης στοργῆς, καὶ θεωρεῖ μεθ' ὑπερηφανείας τοὺς ὑπ' αὐτῆς καταλειφθέντας πόθους. Ὅταν ὁ χρόνος φθέρῃ τὰ ἐλατήρια τῆς ζωῆς σου, ὦ Στέλλα! ἡ ψυχὴ της θὰ κατέβῃ ἐπὶ τῆς ἐπικηδείου κλίνης, θὰ ἐνωθῇ μετὰ τῆς ἰδικῆς σου, καὶ θὰ τὴν παραπέμψῃ εἰς τοὺς πόδας τοῦ Θεοῦ. Στέλλα μὴ ἀμφισβᾶλλης, θὰ ἐπανίδῃς τὴν μητέρα σου!

Καὶ ἡ ἰδέα μου ἐπαναπαύεται μετὰ τοσοῦτου θεληγῆτροῦ ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς ταύτης ἐλπίδος κρείττονος ζωῆς. Λέγε, ὅτι θέλεις, ἄγριε αὐτοματιστὰ, δὲν θὰ μοι ἀφαιρέσῃς τὴν ἀθανασίαν μου· ἡ πεποιθήσίς μου εἶναι ἰσχυροτέρα τῶν σφισμάτων σου. Θὰ ζήσω!

Τίς τῶν θνητῶν ἠθελεν αἰσθανθῆ τὸν ἑαυτὸν του ἰκανὸν νὰ ὑποφέρῃ τὰς ὑπεροφίας τῶν μεγάλων, τὰς περιφρονήσεις τῆς πενίας, καὶ τὰς ἀληθδόνας τοῦ ὕβριστοῦ ἔρωτος, ἐὰν δὲν ἠδύνατο νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν ψυχὴν του χωρὶς νὰ εὕρῃ ἐν αὐτῇ τὴν ματαιότητά; Διὰ τίνος ὀφθαλμοῦ ἠθελεν ἀκολουθήσει τὸ φέρετρον φίλου, ἐὰν ἐπίστευεν ὅτι οὗτος ἐλόκληρος θὰ κατέβῃ εἰς τὸν τάφον; Καταβεβλημένος ὑπὸ τῶν ἐπακολούθων τοῦ ἀμαρτήματος, κατατετραυματισμένος ὑπὸ καταδιωγμῶν καὶ ἐστερημένος ὅλων τῶν γοητειῶν τοῦ κόσμου, τί ἠθελε τῷ μείνει, ἐὰν δὲν ἦτο ἡ μεγίστη αὐτῆ ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ ὑπὲρ ἑαυτὸν, καὶ νὰ ἀντιλαμβάνηται τῆς αἰωνιότητος, αἰσθημάτων ὑπερ τὸν ὑποστηρίζει, ὑπερ τὸν μεγαλύνει; καὶ ὑπερ τὸν παρηγορεῖ διὰ τὸ παρελθόν καταλαμβάνον τὸ μέλλον;

Διατί ἡ Στέλλα δὲν μοι ἐνεπιστεύθη τὸ μυστήριον τοῦτο;

Ἐχετε ἔτι μητέρα, εἶπεν ἡ Στέλλα, καὶ τὰ μυστήρια τῆς θλίψεως παρενοχλοῦν τοὺς εὐτυχεῖς.

Εὐτυχεῖς! καὶ ἡ Στέλλα δὲν ἦτο!

Μετά τινα χρόνον, ἡ Στέλλα ἐπανήρχετο μετ' ἐμοῦ ἀπὸ τοῦ μικροῦ ἀγροῦ τῆς Βριγίττης καὶ ἐστάθημεν ἐπὶ χλοερᾶς ἐπιπέδου σκοπιᾶς, ὅθεν ἡ ὄρασις περιπλανᾶτο εἰς ὠραίων κοιλάδα.

Ὁ ἥλιος ἔδωκε, καὶ τὸ πύρινον ἄμμα αὐτοῦ διεχάρασσε ταινίαν πορφύρην πρὸς τὴν δύσιν· αἱ ἀκτίνες αὐτοῦ, πίπτουσαι παραλλήλως πρὸς τὴν κορυφὴν τῶν βράχων, τοὺς ἐζωγράφιζον διὰ λαμπροῦ χρώματος, ὃ ἀντηνάκλουν ἐπὶ τῆς πεδιάδος καὶ τὸ ὅποιον ἀπέχραινεν πάντα τὰ ἀντικείμενα διὰ τοῦ ζωηροτέρου ὑποπορφύρου χρώματος.

Ἐθεώρουν τὴν Στέλλα· ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἐφαίνετο κοινωνοῦσα τῆς εὐρείας ἀρμονίας τοῦ ἔρωτος τοῦ χαιρετῶντος τὸ λυκόφως· καὶ δὲν ἐνόησα, ἐὰν τοῦτο ἦτο ἡ θελκτικὴ ἐκείνη εἰκὼν, τὸ ὅποιον τὴν ἐπεκάλυπεν εἰς τοὺς ὄφθαλμούς, ἢ ἐὰν αὕτη ἦτο ἡ οὕτω καθωρακίζουσα τὴν φύσιν.

Ἐξέτεινα τὸν βραχίονά μου περὶ αὐτὴν καὶ αὕτη ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν τῆς ἐπὶ τοῦ στήθους μου· ἠδεῖά τις χαύνωσις ἔκλειε τὰ βλέφαρά της· ἠδεῖα θερμότης ἐζωογονεῖ τὴν χροιάν της· ἡ καρδία της ἐπαλλεν... Ἐφλεγόμην, εἶχον πυρετόν· τὰ χεῖλη μου ἦσαν ἀπεξηραμένα, ὡσεὶ ὑπὸ φλογώδους διψῆς· τὰ ἦνωσα πρὸς τὰ ἑαυτῆς, καὶ ἐκλονίσθη, ἐφρικίασα, δὲν εἶδον πλέον...

Κατήλθομεν τῆς σκοπιᾶς, καὶ ἡ Στέλλα δὲ μὲ θεώρει, δὲν μοι ὠμίλει ποσῶς· ἤμην τοσοῦτο τεταραγμένος, ὥστε δὲν παρετήρησα ὅτι ἀφῆσαμεν τὴν ὁδὸν τῆς καλύβης, Ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἄλσος τῆς προσευχῆς· ὁ ἥλιος ἔδωκε, ἡ λυχνία ἐκρέματο εἰς τὴν σμίλακα, καὶ ἐγονυπετήσαμεν.

Τὴν ἐπαύριον, διήλθομεν τῆς σκοπιᾶς, ἡ Στέλλα ἐμειδίασε καὶ ἔλαθεν ἄτραπὸν τινα.

Ἐβᾶδιζον παρ' αὐτῆς παρετήρησα ἀροίσματα ἀγκωλίας ἐπὶ τοῦ βράχου, τὰ συνέλεξα καὶ τῆ τὰ προσέφερα· αὕτη τὰ ἐπλεξεν ἐν εἶδει στεφάνου (guirlande) περιβάλλεν ἐν εἶδει στέμματος τὴν ξανθὴν αὐτῆς κόμην, καὶ τὰ ἄφησε νὰ ἐπαναπέσωσιν ἐν εἶδει κοσμημάτων ἐπὶ τῶν ὤμων της, ὅπως κοσμοῦσι τὰ θύματα. Ὁ πένθος οὗτος κόσμος τῆ ἀνεκάλεσε τοὺς θυσιασθέντας αὐτῆς φίλους, καὶ διεσκόρπισεν ἄνθη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς ὡς ἐξιλαστικὸν σέβας πρὸς τὰς ψυχὰς τῶν ἀθῶων.

Ναί, Στέλλα, ἀνέκραξα, ἐξεπτόησαν τὴν πατρίδα διὰ τῆς θρασυτήτος καὶ τῶν κακούρημάτων αὐτῶν· ἐρήμωσαν τοὺς ναοὺς, ἀπέκτεινον τὴν εἰρήνην, προέγραψαν τὴν ἀρετὴν· ἐσφάζαν τὴν θυγατέρα εἰς τοὺς βραχίονας τοῦ πατρὸς αὐτῆς, τὸν οὐζύγον ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς προσφιλεστάτης αὐτῶ συζύγου· μετέτρεψαν τὴν γενέτειραν ἡμῶν γῆν εἰς πορισμὸν τῶν δημίων καὶ κατέστησαν αὐτὴν γόνιμον διὰ τῶν πτωμάτων τῶν συγγενῶν ἡμῶν... σὲ κατεδίωξαν, ὦ Στέλλα! καὶ ἡ

ἠδυνάμην ποτὲ νὰ ἐπισφραγίσω ἀσπασμὸν συγγνώμης ἐπὶ τῶν καθημαγμένων αὐτῶν χειλέων! ποτέ!

Ἐκδίκησις καὶ κατάρα ἐπὶ τῶν τυράννων!

Ὅταν ἡ δικαιοσύνη δὲν ἦναι ἡ λέξις, ἡ ἐκδίκησις καθίσταται καθῆκον καὶ ἅμα οἱ νόμοι θεωροῦσιν ἐν χαμερπεῖσι γῆ τὴν ἀκολασίαν τοῦ ἐγκλήματος, πρέπει τὸ ξίφος τοῦ καταθλιβομένου νὰ λάβῃ θέσιν κριτοῦ καὶ φίλου!

Τὸ εἶπον· διότι ὑπάρχουσι στιγμῆ, καθ' ἃς ἐπεθύμουν νὰ δ-πλισθῶ διὰ τῆς καταστρεπτικῆς μαχαίρας, ἵνα ἐξολοθρευθῶ περὶ ἐμὲ πᾶν ὅτι προσέβαλε τὴν ἐλευθερίαν μου καὶ κατέστειλε τὰ πάθη μου· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι παραφορὰ ψυχικὴ, ἣτις ὑβρίζει τὴν φύσιν καὶ ἐξευτελίζει τὴν ἀνθρωπότητα.

Εἶθε ὁ Θεὸς ἐλέγησθε αὐτοὺς, εἶπεν ἡ Στέλλα.—Καὶ ἐγὼ ἐπανάλαβον τοῦτο μετ' αὐτῆς.

Μεγάλῃ ἔκφρασις εὐσπλαγγχνίας διέλαμπεν εἰς τὸ βλέμμα αὐτῆς· ἠθέλει τις τὴν ἐκλάθει τότε ὡς εὐεργετικὸν ἄγγελον, ἐπικαλούμενον ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων τῆ ἐπιείκειαν τοῦ Ὑψίστου· καὶ ἀντικαθίστα τὸν ἄρατον δακτύλιον τὸν ἐνοῦντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὸν πλάστην καὶ τὸ πλάσμα. Ἐκκλινὰ τὸ γόνυ, ἵνα τῆ προσφέρω λατρείαν· ἀλλ' οἱ ὑπὸ ἐρωτικῶς νέφους κεκαλυμμένοι ὄφθαλμοὶ αὐτῆς συνήντησαν τοὺς ἐμοὺς, καὶ ἐλησμόνησα τὴν ἐπὶ τοῦ στόματός μου περιπλανωμένην ἠδὴ προσευχὴν.

Ἡ Στέλλα δὲν ἦτο πλέον ἡ θνητή.

Ὁ οὐρανὸς προητοιμάζετο εἰς θύελλαν.

Ἄνεμος πυρώδης περιστρέφει στροβίλους ἄμμου, καὶ ἐκάλυπτε τὴν κορυφὴν τῶν δασῶν, ἣτις ὑπεχώρει γογγυζουσα· πυκνὰ νέφη ἐκάλυπτον τὸν ἥλιον· σκότος μέγα ἐπεσφραγιετο ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ἡ φάσσα τῶν δασῶν ἐξέβαλλεν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν κραυγὴν ὀδυνηράν.

Νομίζω ὅτι, ἐὰν ὁ ἔρως δὲν ὑπῆρχεν, ἡ ταραχὴ αὕτη τῶν στοιχείων ἦθελε γίνεσθαι αἰτία νὰ αἰσθανώμεθα τὴν ἀνάγκην τούτου.

Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν καλύβην, ἐκαθέσθην πολὺ πλησίον τῆς Στέλλας, καὶ ἡ Στέλλα ἐπλησίασεν ἔτι περισσώτερον· ἤμην εἰς τὸ ἐπίμετρον τῆς εὐτυχίας καὶ ἐπεθύμουν τι εἰσέτι. Ἐνυπῆρχεν ἐν τῷ στήθει μου θύελλα, ὡς ἐν τῇ φύσει. Διηρῶνουν πάντα τὰ βλέμματα αὐτῆς, καὶ κατεσκόπευον πάσας τὰς κινήσεις αὐτῆς. Ἐὰν ἀνεύρισκον εἰς τοὺς ὄφθαλμούς της λογισμὸν μὴ ἀφορώντα ἐμὲ θὰ ἤμην ζηλότυπος.

Ἀστραπὴ κατῆλθεν ἐπὶ τῆς καλύβης. Μοὶ ἐφάνη ὅτι ἴδρυν μεταξὺ ἡμῶν κοινωνίαν ἐντελεστέραν· τὴν περιέβαλον διὰ τῶν βραχιόνων μου, καὶ ἦδη οἱ ἰδιοὶ της μὲ περιέπτυσσον ἀκουσίως αὐτῆς.

Ὁ κεραυνὸς ἐκρότησεν ἠδύνατο νὰ μὲ προσβάλῃ εἰς τὴν στιγμὴν ἐκείνην τῆς ἐκστάσεως, καὶ οἱ εὐτυχεῖς τῆς γῆς ἤθελον φρονήσει τὸν τάφον μου.

Ἐν τούτοις, ἡ ἐπιθυμία τις ἀγνωστος διέτρεχε τὰς φλέβας μου, καὶ τὸ αἷμά μου ἀνέβρεε πρὸς τὴν καρδίαν μου. Ἀνήγειρα τὴν Στέλλαν συσφίγγων πολὺ αὐτήν, καὶ τὸ φλογερὸν στόμα μου συνήντησε τὸ στόμα της...

Κατ' ἀρχὰς ἡ Στέλλα ἔτρεμε... μετ' ὀλίγον ἔμεινεν ἀναίσθητος· ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἐπανηνώθη μετὰ τῆς ἐμῆς, εἰς τὴν ἠδυσπάθειαν τοῦ ἀσπασμοῦ ἐκείνου...

Δὲν ἤξεύρω πλέον τί ἐδοκίμασα... ἦτο ὄνειρον μάταιον ἀλλ' ἠδονικόν, τὸ ὅποιον μὲ ἀπέσπα καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς αἰσθήσεως τῆς ζωῆς μου...

Ἡμῆν ἔνοχος, ἐὰν ἡ εὐτυχία θεωρῆται ἐγκλημα.

Ἡ χεὶρ μου ἦτο ἐστηριγμένη ἐπὶ τῆς Στέλλας, ἣτις ἀσθενῶς τὴν ἀπάθησε.

Σύρων τοὺς μετὰ τοὺς ἑαυτῆς περιπεπλεγμένους δακτύλους μου, ἐρρίψα δακτύλιον ὅστις διεχωρίσθη εἰς δύο παρὰ τοὺς πόδας μου.

Δυστυχῆς! ἀνέκραξε, μετὰ τόνου φωνῆς ἀπελπισίαν ἐμφαίνοντος, εἶμαι ὑπανδρὸς...

Ὑπανδρὸς!

Ἐὰν ὁ κόσμος κατεστρέφετο καὶ ἔμεινον ὄρθιος ἐν τῇ μέσῳ τῶν ἐρειπίων του τὸ αἶσθημα τῆς ζωῆς μου ἠθελε μοὶ φανῆ ἦττον ἀλγεινόν, ἦττον δυσφύρητον.

Προσεπάθησα νὰ ἀποβάλω τὴν ιδεάν ταύτην, ἀλλ' αὕτη συνεκίνησε ἐκ βάθους τὴν καρδίαν μου.

Κατηργόμην ταχέως τὴν ὁδὸν τῆς καλύβης· ἡ Βριγίττη διήλθε πλησίον μου.

Ὁ Θεὸς νὰ μὰς εὐσπλαγγχνισθῆ! εἶπεν· ἐνόμισα ὅτι ἡ θύελλα αὕτη ἠθελεν ἀνατρέψει τὸ ὄρος ἐκ θεμελίων.

Ἐκαθήμην ἐκεῖ ἐπάνω ὑπὸ τὸν βράχον ἐκείνον, ὅστις κλίνει ὡς θόλος, καὶ ἔβλεπον τὸν οὐρανὸν πεπυρακτωμένον. Τρεῖς μακρὰ φλόξ ἐξώρμησε τοῦ κωδονοστασίου τῆς Παναγίας καὶ τὸ πτηνὸν τοῦ θανάτου ἐγόγγυζεν εἰς τὰς ἐλάτας. Ὁ Θεὸς νὰ εὐσπλαγγχνισθῆ τοὺς εὐσυνειδήτους!

— Ἐφριξα.

Ἄλλ' ἰδέτε, κύριε, εἶπεν ἡ Βριγίττη, ἡ θύελλα ἐπαναρχίζει· καλλίον θὰ ἦσθε εἰς τὴν καλύβην.

Καλλίον, Βριγίττη!... ὦ! ὄχι.

Ἡ θύελλα ἐπανήρχισε τῶντι· αἰφνιδίον τι φῶς ἔλαμπεν ἐνίοτε ἐπὶ τοῦ κρηνοῦ· σφοδρὸς βοῆβῶς ἔπνεεν εἰς τὰς μυρίκας καὶ ἐκυμάτιζε τὴν κόμην μου· ψυχρὰ βροχὴ ἔβρεεν ἐπὶ τοῦ προσώπου μου καὶ διεπέρα τὰ ἐνδύματά μου· ἀλλὰ τοῦτο μ' εὐηργέτει. Ἡ φαντασία μου ἀντίθετο ἀπὸ τὰς θύελλας αὐτῆς εἰς τὰς τοῦ ὄρους, καὶ ἡ ταραχὴ μου κατεπραῦνετο συμμεριζομένης ταύτης τῆς φύσεως.

Λοιπὸν! εἶπον κατ' ἐμαυτὸν αἰφνης, ὑπανδρὸς! τί σημαίνει ἡ λέξις αὕτη καὶ τί μαγικὸν ἔχει ἵνα μὲ πληρᾷ φρίκης; Διατί ὁ ἦχος οὗτος προσβάλλει ἄλλως τοῦ οὐς μου ἢ αἱ ἄλλαι λέξεις τοῦ ἀνθρώπου;

Καί, λοιπὸν, τί εἶναι ὁ γάμος αὐτός, ἡ καθίδρυμα ἰδρυόμενον ὑπὸ τῆς ἰδιοτροπίας, ἐπικυρούμενον ὑπὸ τῆς προλήψεως καὶ ἠδὴ ὑπὸ τοῦ ἔθους; Ἐπὶ τίνι δικαιοματι ὁ δεσποτικὸς οὗτος δεσμὸς ὑποδουλοῦ τὸ μέλλον τῷ παρόντι; Ὅποια τις

εἶνε ἡ φύσις τοῦ παραδόξου τούτου ὄρκου τοῦ ὑποτάσσοντος εἰς τὴν θέλησιν μιᾶς ἡμέρας ἀπαντας τοὺς πόθους τῆς ζωῆς; Καὶ ποῖον ἐν ἀρκετὰ τολμηρὸν ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ ἐν εἰλικρινείᾳ τῆς καρδίας του: — Ἦδη ὑβρίζομαι νὰ μὴ ἀγαπήσω πλέον;

Ἀλλὰ δὲν τοῖς εἶναι ἀρκούν νὰ συνδέσωσι τὸν ἕνα μετὰ τοῦ ἄλλου διὰ τὴν αἰωνιότητα, καὶ νὰ τοὺς τιμωρῶσιν ἐπὶ μικρὸν διὰ τὴν ἐνωσιν ταύτην, ἣτις θὰ ἦτο ἡ εὐτυχία, ἐὰν αὕτη δὲν ἐγεννᾶτο ἡ ἀπὸ τοῦ ἔρωτος... Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς ἐνοῦσι χωρὶς νὰ ἐρωτήσωσι τὰς καρδίας των, χωρὶς νὰ συμβουλευθῶσι τὰς σχέσεις αὐτῶν θυσιαζουσι τὴν εἰρήνην μιᾶς γενεᾶς εἰς ποταπὰ συμφύροντα, εἰς χαρακτηριστὰς ψυχρῶς λογισθέντας· καὶ ἡ μετριοπαθὴς παρθένος, ἣτις περὶ αὐτὴν ἐνέπνεε τὴν στοργὴν καὶ τὴν ἠδυσπάθειαν, ἀναγκάζεται νὰ διανέμῃ τὴν νυμφικὴν αὐτῆς παστάδα μετὰ τοῦ ἀπεχθοῦς γήρατος, ὡς ἀρτιφυῆς τι βόδον, τὸ ὅποιον μεταφέρουσιν ἐπὶ τινος τάφου.

Δὲν ἦτο τοιοῦτος ὁ σκοπὸς τῆς θείας προνοίας· αὕτη ἠθέλησεν, ἐν ταῖς προστατευτικαῖς αὐτῆς προθέσεσι, πᾶν ὃ, τι ἀνακνήσει νὰ ἦναι εὐτυχῆς· αὕτη ἠρμολόγησεν ἀπαντας τοὺς χαρακτηριστὰς μετ' εὐεργετικῆς μερίμνης· αὕτη προπαρεσκεύασε μυστηριώδεις συμπαθείας, αἵτινες ἦσαν τὸ σημεῖον καὶ ἡ ἐγγύησις τοῦ ἔρωτος.

Ἐἶμαι ἔνοχος, διότι τὰ ἀνθρώπινα πάθη παρεβίασαν τὸν νόμον καὶ κατέστρεψαν τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ;

Καὶ ἐὰν διετηρήθην ἐλεύθερος ἐν τῷ μέσῳ τῆς δουλείας αὐτῶν ἐὰν ἐτήρησα ψυχὴν ἀθῶαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ταραχῶν τῆς κοινωνίας, δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ἐλευθερωθῶ τοῦ ζυγοῦ, τὸν ὅποιον αὕτη ἐπενόησε διὰ τὴν κακίαν;

Ἡ ψυχὴ μου ἠγέρθη κατὰ τοῦ παραδόξου τούτου καὶ συνεστράφη ἐν ἑαυτῇ μετὰ φρίκης.

Ὁ κεραυνὸς ἔπεσεν.

Ἄμα ἡ βοδὸδακτύλος ἠὼς ἐφώτισε τὸ ἐσωτερικὸν τῆς καλύβης, προδιετέθη νὰ ἐπιστρέψω παρὰ τῆ Στέλλας. Ἐπεθύμουν, ἐφοβόμην νὰ τὴν ἴδω, καὶ ἡ μυστηριώδης ἐκείνη λέξις μὲ παρηκολούθει μετὰ λύσεως ἐχθρικῆς.

Ἐφθασα εἰς τὸν ἀγρὸν, ἀνεγνώρισα τὴν κοινὸσθατον ὑπέφερον ἐκ τῆς τρικυμίας καὶ οἱ ἀσθενεῖς αὐτῆς κλῶνοι ἐκκλιναν πρὸς τὴν γῆν.

Τὸ δὲ πῦρ τοῦ οὐρανοῦ διήλθε διὰ τῶν σπάρτων.

Εἰσῆλθον εἰς τὸν θάλαμον τῆς Στέλλας· ἦτο κατακεκλιμένη ἐπὶ ταινιῶν κεκαλυμμένων διὰ ψιάθου τὸ σῶμά της περιβάλλετο διὰ σινδῶνος σκοτεινοῦ χρώματος, ἦν δισταύρου ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς, καὶ ἡ κόμη της ἦτο διεσκορπισμένη περὶ αὐτὴν ἦτο ὠχρὰ· ἀλλ' ὡς ἐφθασα ἐκεῖ, πυρετὸς δριμύς, ὅστις ἠγέρθη εἰς τὸ στήθος της ἐχρωμάτισεν κατ' ὀλίγον τὰς παρεῖας της διὰ βαθείως πορφύρου χρώματος.

Ἐστάθην εἰς ἀπόστασιν τινα καὶ ἔμεινα ἀκίνητος ἀνακμέων νὰ μοὶ ὁμιλήσῃ.

Σὰς ἀνέμενον, εἶπεν ἡ Στέλλα, μετὰ πικροῦ μειδιάματος ἔγω πολλὰ νὰ σὰς εἶπω.

Ἐκάθησα.

Ἐπέρχεται στιγμή τις, καθ' ἣν δύναται τις νὰ κριθῆ, ὑπέλαβε, καὶ ἰδοὺ ἡ στιγμή αὐτὴ δι' ἐμέ.

Εὐτυχῆς ἐὰν ἡ θεία δικαιοσύνη δὲν μὲ καταδικάζῃ ὡς ἡ καρδιά μου!

Εἶμαι ἐνοχος, ἀφ' οὗτου σὰς εἶδον κατὰ πρῶτον. Ἄφ' οὗτου κατὰ πρῶτον σὰς εἶδον, σὰς ἠγάπησα. Ἡ εἰμαρμένη μου ἦτο σκληρὰ: ἐπέπεσε δι' ὅλης τῆς ἰσχύος της κατὰ τῆς κεφαλῆς μου. Νομίζετε ὅτι ἡ ἀπιστος γυνὴ θὰ εὕρῃ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ;

Ἐγεννήθη ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας, ἐξηκολούθησεν, ἀφοῦ εἰσήλθεν ἐπὶ τινὰς στιγμάς, ἧτις θὰ τιμῶ, τοὺς τίτλους της διὰ τῶν ἀρετῶν της: αὕτη ἐξωρίσθη. Ἐστερήθη τοῦ πατρὸς μου κατὰ τὴν βρεφικὴν μου ἡλικίαν, καὶ τὸν ἐλθρομόνησα! Ἡ μήτηρ μου ἀπέθανεν ἐνταῦθα, καὶ καθύγρανα τὴν κλίνην της διὰ τῶν θακρῶν τῆς λύπης! Μοὶ ἔδωσαν σύζυγον τῆς ἐκλογῆς μου καὶ τὸν ἐπρόδωσα.

Ὅταν ἀπεσπασθῇ τῶν βραχιόνων μου, ἵνα ὑπάγῃ νὰ καταταχθῆ ὑπὸ τὰς σημαίας δυστυχῶς αἰτίας, Στέλλα, εἶπε δίδων μοι τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν, Στέλλα, τήρησόν μοι τὴν καρδίαν σου καὶ δὲν τῷ ἐτήρησα τὴν καρδίαν μου. Περιεπλανᾶτο φυγὰς, ἄθλιος καὶ ἀπεσκορακισμένος, εἰς ἀγνώστους χώρας: περιεπλανᾶτο καταβεβλημένος ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, ὑποφέρων δίψαν καὶ πείναν ἀλλὰ διολογίζετο περὶ ἐμοῦ ἐπαρκαμυθεῖτο εἰς τὸν ἔρωτά μου, καὶ ὁ ἔρωσ μου τὸν ἠπάτησε!

Διατί σὰς ἀπέκρυφα τὸ ὀλέθριον τοῦτο μυστήριον; ἐκατοντάκις προσήγγισα τὰ χεῖρά μου, ἡ καρδιά μου συνεσπίχθη, καὶ ἔτρεμα ὅτε σὰς ἔβλεπον φοβουμένη μὴ μαντεύσῃς; ὅ,τι ὤφειλον νὰ σὰς κάμω γνωστόν! Διατί σὰς ἀπῆντησα; θὰ ἤμην ἡσυχος εἰσέτι θὰ ἠδυνάμην νὰ σκέπτομαι περὶ τοῦ συζύγου μου, χωρὶς νὰ φοβῶ ὑπὸ αἰσχύος, καὶ θὰ ἠδυνάμην, ἄνευ φοβῆς, νὰ ἐπικαλοῦμαι τὴν σκιάν τῆς μητρός μου! Τὰ πάντα ἀπόλεσα: δὲν τολμῶ πλέον νὰ ἐνασχοληθῶ οὔτε περὶ τῆς μητρός μου οὔτε περὶ τοῦ συζύγου μου!

Νομίζετε, ἐπανελάθε μετὰ τόνου φωνῆς ἀποσθενομένης, νομίζετε ὅτι ἡ ἀπιστος γυνὴ θὰ εὕρῃ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ;

Ἠνέωξε τὴν Βίβλον, ἀνεζήτησε τὴν σελίδα τῆς ἀπίστου γυναικός, προσήλωσεν ἐπ' αὐτῆς τὰ βλέμματά της καὶ τὴν καθύγρανε διὰ τῶν θακρῶν.

Ἡμην τότε πλησίον αὐτῆς, ἔλαβε τὴν χεῖρά μου καὶ τὴν ὤψασε πρὸς τὸν οὐρανόν. Σὺ, εἶπε, δὲν εἶσαι ἐνοχος, δὲν θὰ μὲ ἀκολουθήσῃς, εἰς τὴν αἰώνιον θεῖαν δίκην τῶν ἀμαρτωλῶν ἐγὼ μόνη, ἧτις διέλυσα τὸν δεσμόν τοῦτον. κατ' ἐμοῦ μόνης πρέπει νὰ ἐπαναπέσωσιν ἅπασαι αἱ ἐκδικήσεις, καὶ σὲ ἀπολύω ἐνώπιον τοῦ κρίνοντος τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων, διότι ἡ καρδιά σου ἦτο ἀμίαντος...

Ἄλλ' ὕπαγε, προσέθεσεν ἡ Στέλλα, ὕπαγε διὰ παντός, τοῦτο εἶναι ἡ τελευταία παράκλησις τῆς Στέλλας, ἡ τελευ-

ταία εὐχὴ τῆς ἐρωμένης σου! Ἄφησόν με μετὰ τῶν πόθων μου, ἔχω ἀνάγκην νὰ προπαρασκευάσω τὴν ψυχὴν μου, ὅπως ὑποστῇ τὴν κρίσιν αὐτῆς.

Στέλλα! ἀνέκραξα βίφθεις εἰς τὰ γόνατα αὐτῆς καὶ κατέβρεξα τὴν χεῖρά της διὰ τῶν θακρῶν.

Ἄφησόν με, εἶπεν αὐτῇ, τὰ δάκρυά σου μὲ φλογίζου ὡς οἱ ἀσπασμοί σου. Ὑπαγε.

Καὶ ὁ σφιγμός αὐτῆς ἔπαυσεν, ἡ φλογώδης ἀναπνοή της κατέστη βραδυτέρα, ὁ παλμός τῆς καρδίας της ἔμεινεν ἐπιχερμάμενος.

Ἐβρίθην πρὸς τὴν θύραν ἠθέλησα νὰ τὴν ἰδῶ εἰσέτι, καὶ τὰ ὠχρὰ αὐτῆς χεῖλη μοὶ ὑπετραυλίζον ἐν χαίρει.

Ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐκείνου οὐδέποτε πλέον εἰσῆλθον εἰς τὴν καλύθην.

Περιεπλανώμην περὶ τὴν κατοικίαν αὐτῆς οὐδεμίαν ἄλλην προσφῶν μεταχειριζόμενος ἢ τοὺς ἀγρίους καρπούς τοῦ θέρους, οὐδεμίαν ἄλλην κλίνην ἢ τὴν ὑγρὰν γῆν καὶ διέτρεχον τὰς ἐρήμους αὐτῆς πεδιάδας ὡς κεκοπιακυῖα τις σκιὰ, ἣν οἱ τῆς νυκτὸς ἄγγελοι ἐξώρισαν τοῦ τύμβου αὐτῆς.

Ἦτο ἡ πέμπτη ἑσπέρα: ἐκάθησα ὑπὸ τὸν βράχον, ὅστις ὡς ἄστυλον κατὰ τὴν τρικυμίαν ἐχρησίμευσεν εἰς τὴν Βριγίτην.

Θεωρῶν τὸ σκοτεινὸν ἐκεῖνο δῶμα καὶ τὸ ἀκατοίκητον ἐκεῖνο σπήλαιον, περιπλανῶν τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπὶ τῆς περικυκλώσεως αὐτὸ ἐρημίας, ἀναζητῶν ἀνωφελῶς εἰς τὸ μέγα ἐκεῖνο διάστημα ὃν τι, τὸ ὅποιον νὰ ἀνέπνευεν, ἐπίσθη ὅτι καταδύομην εἰς τὴν αἰώνιον σιγῆν, ὅτι ὁ Θεὸς μὲ ἀπεδιώξε μακρὰν τῆς θεᾶς του, ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς πλάσεως, καὶ ὅτι πᾶν ὅ,τι ἔβλεπον δὲν ἦτο πλέον εἰμὴ ἀσθενῆς τις ἀνάμνησις τῶν ὄσων εἶδον.

Ἡ ἡμέρα παρήλθεν, αἱ αἰσθήσεις μου ἀπεναρκώθησαν, ἀλλ' ἡ λύπη μου οὐρίστατο πάντοτε.

Ὀνειροπόλησα ὅτι ἤμην περιεστοιχισμένος, ὑπὸ σκελετῶν, καὶ ὅτι ἐβάδιζον μετὰ δυσκολίας διὰ τῶν σειρῶν τῶν ὀστέων. Ἐπεικῆδεις τις λαμπὰς, φεβθεῖσα ἐνώπιόν μου δι' ἀοράτου τινὸς δυνάμεως, ἐφώτιζε διὰ τῆς πενθίμου αὐτῆς φλογῆς τὴν φρικτὴν τῆς ὕδοιπορίας μου. Εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιτακτικῆς ἀτραποῦ, παρετήρησα τὴν Στέλλα ἐνδεδυμένην τὴν πεποικιλμένην τῶν φαντασμάτων ἐσθήτα: ἐξέτεινον τὰς χεῖράς μου πρὸς αὐτήν, καὶ δὲν ἐδραξάμην ἢ νέφους.

Τότε ἐξέβαλον καταπληκτικὴν κραυγὴν, ἧτις ἐμηκύνθη εἰς τοὺς ἐλιγμούς τοῦ ὄρου, καὶ ἠγέρθη ἐπὶ τοῦ βράχου μου.

Ἦτο εἰσέτι ἐκεῖ ἡ ὀλεθρία ἐκείνη λαμπὰς, ὡς τὴν εἶδον καθ' ὕπνον: κατήρχετο βραδέως τὸν πλευρῶν τοῦ λόφου, καὶ τὰ ἀπληστα βλέμματά μου δὲν ἐπαύσαν νὰ τὴν ἀκολουθῶσιν εἰμὴ ὅτε ἡ κυανοειδὴς λάμψις αὐτῆς ἐξηφανίσθη εἰς τὰ σκότη.

Προσεπάθουν νὰ ἐνθαφθῶν τὸ λογικόν μου κατὰ τῆς φρικτῆς ἐκείνης πλάνης τῆς φαντασίας, ὅτε αἴφνης ὁ κῶδων τῆς Παναγίας ἤχησεν. Οἱ παλμοὶ αὐτοῦ διεκόπτοντο διὰ φρικτῶ-

δους ἡρεμίας, ἧτις ἐπλήρουν τὸ διάστημα. Ὑπῆρχε μετὰ τοῦ ὄνειροπολήματος ἐκείνου, τῆς λαμπάδος, τῆς σπαραξί-καρδίου ἐκείνης ἀρμονίας, ἀγνωστος δεσμός τις ἰδεῶν, ὅστις συνέσφιγγε τὴν καρδίαν μου.

Προέβην ἀσκόπως εἰς τὰς ἐπιμόχθους εἰσόδους τοῦ σπηλαίου... καὶ ἡ λάμψις ἐκείνη, ἡ ἀνάμνησις ἐκείνη... ἤμην εἰς τὸ ἄλλος ἐκεῖνο τῆς προσευχῆς... τὸ αἰμά μου ἐπαγώσα...

Εἰς τάφος εἰσέτι... εἰς τάφος νεωστὶ ἀνορυθθεῖς. Κακούργοι! τί ἐκάματε τὴν Στέλλα;

Ναί, ἐπαναλαμβάνετε, ἐπαναλαμβάνετε εἰσέτι, Βριγίτη! Κατάθλιβόν με διὰ τοῦ φορτίου τῆς ὀδύνης. Ναί, ἐγὼ εἰμὶ ὁ αἴτιος...

Καὶ παρεφρόνησα.—Ὀρμησα εἰς τὰ δάση, ἐπλήρωσα τὸν αἰθέρα διὰ τῶν κραυγῶν μου, διέβρηξα τὰ ἱμάτιά μου, ἐκυλιόμην ἐπὶ τῆς ὄξειας κορυφῆς τῶν βράχων, καὶ τραυματισθεῖς, πληγωθεῖς, αἱματοδαφρεῖς, κεκαλυμμένος ὑπὸ κοινορτοῦ καὶ πληγῶν, ἐλειποθύμησα.

Ἡ νύξ ἐκείνη μ' ἐφάνη μακρὰ ὡς ἡ αἰωνιότης, διότι διέτηρησα τὴν δύναμιν τῆς αἰσθήσεως, ἵνα τὴν ἐξασκῶ ἐπὶ τῶν φρικτωδῶν χιμακρῶν.

Ἡ εἰκὼν τοῦ θανάτου τῆς Στέλλας ἠκολούθει τὴν κεκοπιακυῖαν φαντασίαν μου. Τὴν ἔβλεπον ἐπὶ τῆς νεκρικῆς συνδόνος προβάλλουσαν πόδα ἰσχνὸν ἐπὶ τοῦ τάφου καὶ πίπτουσαν ἐπὶ τῆς γῆς, ἧτις ἀντήχει ἐκ τῆς πτώσεώς της. Ἐνίοτε μοὶ ἐφαίνετο, ὅτι σκληρὸν ὄνειρον μὰς ἠπάτησε καὶ ὅτι ἡ Στέλλα δὲν ἀπέθανε. Τὴν ἤκουον πλήττουσαν τὰς σανίδας τοῦ φερέτρου καὶ θρηνοῦσαν γοερῶς... Ἡγεῖρον τὸν λίθον τὸν ἐπ' αὐτῆς. Συνέτριβον τὴν φρικτῶδη αὐτῆς φυλακὴν, καὶ τὴν περιέβαλλον διὰ τῶν βραχιόνων μου, ἵνα ἀναθερμάνω ἐπὶ τῆς καρδίας μου τὴν ἠδὴ παγωμένην αὐτῆς καρδίαν. Τότε ὁ σφοδρὸς ἄνεμος τῶν θυελῶν μὰς ὕψωνεν οὕτως ἠνωμένους εἰς τὸν αἰθέρα: ἡ μὰς ὤθει φρίττοντας ἐπὶ παγωμένων θλασσῶν ἢ μὰς ἐκράτει μετεώρους ἐπὶ τοῦ ἀναβράζοντος κρατῆρος τῶν ἠφαιστειῶν. ἐν τῷ μέσῳ λάβας καιούσης, καὶ μὰς ἐκρῆμνιζεν ἀπὸ τρικυμίας εἰς τρικυμίαν εἰς τὰ βᾶθη τῶν ἀβύσσων.

Ὅταν συνῆλθον εἰς ἐμαυτὸν, ἤμην πλησίον τοῦ Λοβελύ: εἶχε σταματήσει τὸ αἰμά μου, εἶχε πλύνει τὸ πρόσωπόν μου καὶ εἶχε θέσει ὕδωρ ψυχρὸν ἐπὶ τῶν κροτάφων καὶ τοῦ στήθους μου. Ταῦτα συνέβαινον πλησίον τῆς πηγῆς, ἐνθα τὸν συνῆντησα ἀφίχθεις εἰς τὸ ὄρος. Ἡ συνάντησις αὕτη ὑπῆρξε φρικτῶδης: Φεῦ! οὐδεμίαν ἀνάπαυσιν, οὐδεμίαν εὐτυχίαν! ἀνέκραξα: καὶ ἠγέρθη ἐκφῆρον φρικτῶδες ἀράς κατὰ τῆς εἰμαρμένης. Μετὰ ταῦτα διηγῆθη τὰς συμφορὰς μου εἰς τὸν Λοβελύ: ἐκλαυσε καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ κλαύσῃ.

Ἄκουσον, μοὶ εἶπεν ὁ Λοβελύ, ὅταν ἐτελείωσα τὴν διήγησίν μου, ἦδη ὅτε ἔλαβες πείραν τῶν μεγάλων συμφορῶν, πιστεύω ὅτι κάλλιον θὰ συμβιβασθῶμεν ὡς πρὸς τὰ αἰσθηματὰ, καὶ ἡ φιλία μου θὰ καταπραύνη τὰς θλίψεις σου. Ἡ-

μῆραν τινά, καθ' ἣν ἡ καρδιά σου θὰ ἦναι θεραπευμένη θὰ σοὶ διηγῆθῃ τὰς ἐμὰς, καὶ βλέπων πῶς ἡ δυστυχία δύναται νὰ ἐπέρχηται ὑπὸ διαφόρους μορφάς, θὰ ὁμολογήσῃς ὅτι οὐδεὶς ἀνθρώπος ἔχει δικαίωμα νὰ λέγηται δυστυχιστέρος! Ἐπανίστασαι κατὰ τῆς ἰδέας ταύτης, ἐξηκολούθησεν ὁ Λοβελύ, ἀλλ' ἐὰν ἐγνώριζες!...

Ἐ! εἶπέ μοι Λοβελύ, διατί δὲν ἀπέθανες;

Ὡ, ὦ! εἶπεν ὁ Λοβελύ, εἶχον ἡμετέρα! Ἐμείνα ἐμβρόντητος. —Καὶ ἐγὼ ἔχω ἡμετέρα! —Καὶ ἐπειτα προσέθεσεν, ὀφείλω χάριτας εἰς τὴν θεῖαν Πρόνοιαν, διότι διήλθον τὰς ἡμέρας μου ἐν ἀπιπυσίᾳ! ἐὰν ἤμην θενωδῶς τίς ἤθελε σὲ παρηγορήσει;

Ἄληθές τοῦτο. Ἐχει τις τὸ δικαίωμα νὰ διαθέτῃ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του διὰ τοὺς δυστυχεῖς;

Πάντα ταῦτα ὑπέφερα, καὶ ἔζησα.

Αἱ θλίψεις μου πολὺ ἐβραδύνουν νὰ καταπραυνθῶσιν: ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἐζήτησαν τὰς ἐρήμους, τὴν ἐρήμιαν καὶ τὰς σκιὰς τῶν νυκτῶν, αἰτίνας ἐφαίνοντο δίδουσαι τι εἰς τὰς θλίψεις μου μᾶλλον γαλήνιον καὶ μᾶλλον καταπληκτικόν. Ὅτε ἡ σελήνη ὕψωνεν εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτῆς δίστον καὶ προέβαινεν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος ἐν τῇ μεταλλοχολικῇ αὐτῆς καλλονῇ διέτρεχον σύνους τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων, καὶ ὅταν οἱ ὀφθαλμοὶ μου ἐβρίπτοντο ἐπὶ τοῦ μέρους, ἐνθα ἀπῆντησα τὴν Στέλλα, ἀνεζήτησαν αὐτὴν ἀπὸ πᾶν ὅ,τι μὰς εἶδεν ὁμοῦ καὶ ἐκλαϊον.

Συγκρίσεις ἐνόμιζον ὅτι διακρίνω εἰς τὰς σκιὰς μορφὰς ἀόριστους καὶ συγκεχυμένας, αἰτίνας ἐπλανῶντο περιέμε, καὶ ἠρώτων τὰ φαντάσματα ἐκεῖνα, τὰς ἀπατηλὰς ὀπτασίας τοῦ σκότους, περὶ τῶν προβλημάτων τῆς αἰωνιότητος.

Τὶ ἀπέγεινεν ἡ Στέλλα; ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν περιπλανᾶται ὡς ἡμεῖς εἰς τὰ νέφη, ἢ κοιμᾶται εἰσέτι ἀκίνητος εἰς τὸν τάφον, ἐν τῇ ἀνώρουσαν; Ὁ φλοῖσθος τῶν ὑδάτων τοῦ χερμαβίου, ταραττεῖ ἐνίοτε τὴν ὕπνον της; Αἰσθάνεται τὸ ψῆχος τοῦ χειμῶνος; Ὅταν διαρκῶς πάγοι ἐπιπέμονται τῶν κλάδων τῶν σμιλάκων καὶ ὅταν ἡ βροχὴ εἰσδῇ εἰς τὴν περιβάλλουσαν αὐτὴν γῆν, λέγει: Ριγῶ — Εἶπτε μοι, εἶπτε μοι πρὸ πάντων, ἐὰν ἡ ψυχὴ της ἀπεξεδύθη ἐν τῇ νέφῃ αὐτῆς ζωῆς ἀπάσας τὰς ἀναμνήσεις τῆς παρελθούσης ζωῆς, ἐὰν πάντοτε σκέπτεται περὶ ἐμοῦ, καὶ ἐὰν ὅταν προσέρω τὸ ὄνομα Στέλλα, οἱ θρηνοὶ μου φθάνωσι μέχρι τῆς καρδίας της;

Οὐχί. Ἡ Στέλλα δὲν ἀκούει πλέον τὰς θυελλὰς τοῦ ὄρου, καὶ ὁ βορρᾶς, ὅστις μωκάται εἰς τὰς ἐλάτας, σέβεται τὴν σιγῆν τοῦ τάφου αὐτῆς!

Ἡ Στέλλα θὰ κοιμᾶται μέχρις οὗτου τὰ στοιχεῖα καταστραφῶσι καὶ ἡ συντέλεια τοῦ χρόνου φθάσει. Ὅταν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα, αὕτη θὰ καθῆται πλησίον τῆς μητρός της ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀκτίων ἀθανάτου φωτός καὶ θὰ ἀποπνήθῃ αἰωνιότητα ἠδυσπασίτων ἐν αἰωνιότητι ἀναπαύσεως.

Ὅταν ἡ ἡμέρα ἔλθῃ καὶ ἡ Στέλλα παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ κριτοῦ αὐτῆς, δὲν θὰ ὀπλήσῃ τὸ μέτωπόν της δι' ἀπει-

λητικῶν λάμπων και ἐπειδὴ τὸ ἀγαπᾶν, ὅπερ εἶναι ἡ ἀρετὴ, καὶ τὸ ἀγαπᾶσθαι, ὅπερ εἶναι ἡ εὐτυχία, εἶναι νόμος κοινὸς εἰς πᾶν ὅ,τι ἀναπνέει, ὁ Θεὸς δὲν θέλει ἀποβάλλει τοῦ κόλπου του τοὺς θερμῶς ἀγαπήσαντας. Τί εἶναι ἡ θεότης αὐτῆ ἢ ἡ ἀνάγκη ἐκείνη τοῦ ἀγαπᾶν, ἣτις πληροὶ τὴν πλάσιν ὄλην, καὶ ἣτις εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ ἐλαττήριον τῆς φύσεως καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ σύμπαντος; Ὁ ἔρωσ εἶναι ἡ ἀρετὴ τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τοὺς μισοῦντας δὲ μόνον ὑπάρχουσι τιμωραὶ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν.

Κοιμήθητι ἐν εἰρήνῃ, Στέλλα μου! ἡ ἀθανασία σου εἶναι ἡδεΐα. — Τὸ δηλητήριον τῶν πόθων δὲν συμμιγνύεται μὲ τὸ νέκταρ τῶν εὐδαιμόνων. Κοιμήθητι ἐν εἰρήνῃ, Στέλλα μου ἐγεννηθῆς ἵνα ἀγαπᾶς, καὶ ἐπλήρωσας τὴν εἰμαρμένην σου ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἡμέραν τινὰ θὰ ἐπανέλθω πρὸς σέ . . .

Στέλλα, ἡμέραν τινὰ . . . ἡμέραν τινὰ! . . .

Ὅταν ὁ ἄγγελος τῆς τελευταίας κρίσεως θὰ ἀνεγείρῃ τὴν κόνιν τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς κόνεως τοῦ παντός, θὰ ἐγερθῶ ἀνευ φρίκης καὶ θὰ ἐμφανισθῶ μετὰ θάρρους ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ. Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον θὰ ἐπανέλθω πρὸς σέ θὰ μειδιάσῃς καὶ θὰ ἐνωθῶμεν διὰ παντός. Τότε, ὦ Στέλλα! οὐδὲν θὰ δυνήθῃ νὰ μᾶς διαχωρίσῃ, οὔτε ὁ ἀνάστος, οὔτε οἱ ἄνθρωποι οὔτε οἱ τύραννοι, οὔτε ἡ φύσις· οἱ χρόνοι τῆς προγραφῆς θὰ ὦσιν ἐξηλλειμένοι, οἱ ἀθῶοι θὰ εὕρωσι τὴν ἐκδίκησιν καὶ ἀμοιβὴν των, οἱ καταπιεσται θὰ ὑπομείνωσι τὴν τιμωρίαν των, τὸ κακὸν θὰ λησμονηθῇ, ὁ ὄλεθρος αὐτὸς δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον.

Ὅθεν, ἡ ψυχὴ μου καταβεβλημένη ὑπὸ τοσοῦτων ἀπαισίσων ψυχικῶν θλίψεων ἀνεπαύετο ἐν τῇ εἰρήνῃ τοῦ μέλλοντος.

*
Ἔτος παρήλας, καὶ ἠδυνήθη νὰ ἴδω τὴν καλύθην.

Ἀπὸ τίνος χρόνου κατοικῶ ἐν αὐτῇ μετὰ τῆς Βριγίττης, τοῦ Λοβελὺ καὶ τῆς μητρὸς του. Καλλιεργῶμεν τὸν μικρὸν ἀγρὸν, ὁ Λοβελὺ καὶ ἐγὼ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν προσευχόμεθα εἰς τὸ ἄλσος τῶν τάφων, ἐνθα ἐφύτευσα κυπάρισσον, ἣτις ἀρχίζει ἡδὴ νὰ σκιαζῇ τὸν τάφον τῆς Στέλλας.

Οὐδὲν τῆς διασκευῆς τοῦ θαλάμου της μετεβλομεν διαμένει ὅπως ἦτο· ἡ Στέλλα ἐλλείπει ἐν τούτοις· ἀλλ' ἐνίοτε νομιζῶ ὅτι τὴν βλέπω.

Καὶ πιστεύω, ὅτι θὰ τὴν ἐπανίδω!

ΜΩΣΑΙΚΟΝ

ἐξ ἀνεκδότου συγγράμματος τοῦ φιλέλληρος ἀρχιάτρου τοῦ Β. Ναυτικοῦ Σ. Ε. Θ. Ρεινόλδου.

Κρεῖττον γὰρ ποῦ μικρὸν εὖ, ἢ πολὺ μὴ ἱκανῶς περάναι, (Σωκράτης).

Οὐδὲν ὑπεροπτικώτερον πλουσίου ἄλλοτε πένητος.

*
Ἄει τι ἔχει ὄφελος ἡ συμφορὰ· πολλὰ γὰρ ἐξ αὐτῆς διδασκόμεθα.

*
Ἄσκησις, ἐγκράτεια καὶ ἐργασία· ἰδοὺ τρεῖς ἰατροὶ οὐδέποτε ἀπατόμενοι.

Τὸν ζῆν βούλομενον ἐν εἰρήνῃ κωφὸν χρῆ εἶναι καὶ ἄλλον.

Ὁ μὲν ἄφρων τὴν καρδίαν τηρεῖ ἐπὶ τὴν γλῶσσαν, ὁ δὲ ἔμφρων τὴν γλῶσσαν ἐν τῇ καρδίᾳ.

Ὁ ἀχάριστος ἄνθρωπος, ἀνάξιός ἐστιν.

Εἰπέ μοι τίνα ἔχεις ἐταῖρον καὶ σοὶ λέξω, τίς εἶ.

Εὐκλειαν οὐ κτᾶται τις ἐπὶ πτίλοις κατακεκλιμένος.

Προτιμώτερον τὸ τῆς σήμερον ὠδὸν τῆς τῆν αὐρίου ὄρνιθος.

Βαθμίδα ἐπὶ βαθμίδι παραλλάσων ἀναβαίνει τις εἰς ἄκραν τὴν κλίμακα.

Ὁ πόνον μὴ πεπειραμένος καὶ ἠδονὴν, ὅτι ἐστὶν ἄγνοεῖ.

ΠΟΙΚΙΛΑ

Κύριος τις προσῆλθεν εἰς ζωγράφον, τὸν ὅποιον παρεκάλεσε νὰ τῷ ζωγραφῆσῃ τοποθεσίαν τινὰ, ἐν ἣ νὰ περιλαμβάνοντα καὶ διάφορα πρόσωπα. Ὁ ζωγράφος, συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ ἐζωγράφησε τὸ ἐξωτερικὸν ὠραίου ναοῦ, μετὰ πλατείας καὶ δενδροφυτείας, ἀλλὰ παρέλιπε νὰ εἰκονίσῃ ἀνθρώπους ἐπὶ τῆς πλατείας, διότι δὲν ἦτο τόσῳ ἐπιτήδειος περὶ τὴν ἀπεικόνισιν προσώπων. Ἄλλ' ἔπρεπεν ἐν τούτοις νὰ εὕρῃ πρόσφορον τινὰ δικαιολογίαν. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας παρουσιάζεται ὁ παραγγεῖλας τὴν εἰκόνα καὶ ὁ ζωγράφος τῷ ἐπιδεικνύει αὐτήν. Ὁ Κύριος τὴν παρατηρεῖ ἐπὶ τινὰς στιγμάς.

— Ἄλλὰ δὲν ἔχει ἀνθρώπους, παρατηρεῖ τῷ ζωγράφῳ.

Ὁ ζωγράφος, σεμνυόμενος διὰ τὴν αἰτιολογίαν τὴν ὅποιαν εἶχεν ἐπινοήσῃ, ἀναφωνεῖ, μειδιῶν.

— Οἱ ἄνθρωποι, Κύριε μου, εὐρίσκονται εἰς τὴν λειτουργίαν. Τοῦτο βεβαίως δὲν σὰς ἐμποδίζει ν' ἀγοράσῃς τὴν εἰκόνα.

— Ἄλλὰ τότε θὰ τὴν ἀγοράσω ὅταν ἔβγουν ἀπὸ τὴν λειτουργίαν, ἀποκρίνεται ἀναχωρῶν ὁ εὐφυὴς ἀγοραστής.

*
Ἴδου ἀπόσπασμα τρυφεροτάτης ἐρωτικῆς ἐπιστολῆς.

... Ἐκτὸς τούτου, ἀγαπητῆ μου, διὰ τὰς ἀνάγκας σου, καθὼς μοὶ εἶχες γράψῃ σοὶ ἀποστέλλω δραχμὰς ἑνδεκα καὶ εἴκοσι (ἀριθμὸς 11.20) καὶ φρόντισε νὰγοράσῃς ἐκεῖνα περὶ τῶν ὁποίων μοὺ εἶχες γράψῃ.

Ὅτε ἐγράφετο ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τὰ 5.60 δὲν εἶχον μεταβληθῆ ἔτι εἰς πεντάδραχμα.

*
Ὁ κ. Παλλιᾶδης, φοβερὸς ἀφηρημένος λαμβάνει τὴν παρεβλοῦσαν τρίτην ἐπιστολὴν ἐκ Παρισίων, δι' ἧς τῷ ἀναγγέλλεται ὅτι ἀπέθανε συγγενῆς του τις.

— Μωρὲ σὺν καὶ σήμερα ποῦ πέθανε αὐτός, ἀπέθανε καὶ ὁ πατέρας του, ἀναφωνεῖ, μετ' ἐκπλήξεως.

* *

Ὁ κ. Α. ἔχει τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ ἐρεύγηται Ἡμέραν τινὰ εὐρίσκειται μετὰ τοῦ φίλου του Δ. ἐν Εὐρωπαϊκῇ τινὶ πόλει μετ' ἄλλου κύκλου ξένων, ὅτε τῷ ἐπέρχεται ἡ κακὴ συνήθεια καὶ ἐνώπιον πάντων ἐρεύγεται ἀηδέστατα.

— Ἄ, φίλε μου, Μὴ σὲ μέλλη! Αὐτοὶ δὲν ἐνοσοῦν τὴν γλῶσσαν, ἀναφωνεῖ.

* *

Ὁ κ. Παλλιᾶδης εἰσέρχεται εἰς λουτρόν τι, τοῦ ὁποίου ἡ καθαριότης δὲν τὸν εὐχαρίστησε φαίνεται. Ἐξέρχεται δυσηρεστομένος καὶ συναντᾷ φίλον τοῦ τινὰ, πρὸ τῆς θύρας τοῦ λουτροῦ,

— Ποῦ πηγαίνεις; τῷ λέγει.

— Εἰς τὸ λουρὸν ἀπαντᾷ ἐκεῖνος.

— Ἄλλὰ τώρα ἦσουν εἰς λουτρόν.

— Κατόπιν τοιούτων λουτρῶν, φίλε μου, πρέπει κανεὶς νὰ κάμνῃ ἄλλο λουτρόν διὰ νὰ καθαρισθῇ.

— !!!

* *

Ὁ κ. Π. φοβερὸς φυλάργυρος μανθάνει ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ὑπάρχει συναδελφός του τις καὶ πρὸς τὸ ἐσπέρας σπεύδει νὰ τὸν συναντήσῃ. Εὐτυχῶς τὸν εὐρίσκει ἐν τῇ οἰκίᾳ του. Ἀνάπτουσι τὸ φῶς καὶ ἀνταλλάσσουσι ὀλίγας λέξεις, ἐκφράζοντες τὴν χαρὰν των, ὅτι ἐγνωρίσθησαν. Μετὰ μικρὰν σκέψιν, ὁ ἰδιοκτῆτης ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἐπισκέπτην καὶ

— Τώρα ποῦ ἐγνωρίσθημεν, ἄς σβύσωμεν τὴν λάμπα λέγει.

Καὶ οὕτω συγκατανεύουσιν οἱ δύο φιλάργυροι νὰ μείνωσιν εἰς τὰ σκοτεινά.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΑΙ ΤΕΡΨΕΙΣ ΜΟΥ.

Μ' ἀρέσκει ν' ἀγγυπνῶ τὴν νύκτα μόνος,
Ῥεμβώδης ἡ ψυχὴ μου ν' ἀφαιρῆται,
Μὲ πόθους μουσικῶν νὰ συγκινηθῆται,
Καὶ τῆς πτωχῆς καρδίας μου ὁ πόθος
Ἄθροα νὰ μοὶ φέρῃ ἀναμνήσεις
Κατευνασθέντων σάλων, καταιγίδων,
Θεληγῆτων καὶ ὄνειρων καὶ ἐλπίδων
Εὐδαίμονος ζωῆς, ἀπολεσθείσης.

Μὲ τέρπει τῆς νυκτὸς ἡ ἐρημία,
Ὁ ἄνεμος, ὁ πνέων καὶ γογγύων,
Ὁ βῦας, ὁ πονῶν καὶ ὀλολύων,
Ἐν τῇ σιγῇ τοῦ σκότους τῇ βαθείᾳ.
Ἐύρισκω τῆς ψυχῆς μου τὴν εἰκόνα
Καὶ κατὶ τὴν καρδίαν μου βιάζει,
Καὶ κατὶ τι θαρρῶ ἀνακουφίζει
Τοῦ στήθους μου τὴν μαύρην ἀλγηδόνα.

Μὲ θέλγ' ἡ προσφιλὴς μου τόρα Μοῦσα,
Τοῦ βίου τὰς σκιάς νὰ ζωγραφίσῃ,
Τοὺς θεοὺς μου παλμοὺς τὰ μ' ἐνθουμίσῃ,
Πᾶν θεὸν εἰς τὸν κόσμον ἀγαποῦσα . . .
Τῶν φλογερῶν καὶ εὐτυχῶν ἐρώτων
Νὰ ψάλλῃ τὰς ῥοιήδας ἡμέρας,
Τὰ ὄνειρα, τὰς πλάνας, τὰς χιμαίρας
Τῶν χρόνων μου, τῶν παρεληλυθόντων.

Ἐμπνέει τῆς σιγῆς ἡ ἀθουμία
Καὶ ἐχ' ἡ νύξ στιγμὰς συμπαθεστέρας
Καὶ τέρψεις τῆς ψυχῆς μου ἀγροτέρας.
Καλὸς μας φίλος εἶν' ἡ ἐρημία
Καὶ σύντροφος παρήγορος καὶ πρῶτος,
Ὅπταν ἡ ζωὴ δὲν μῶς εὐφραίνει,
Ὅπταν τὰς ἡμέρας μᾶς μαρμαίρη,
Ἡ θλίψις καὶ ὁ πόθος ἀενάως.
Ἐν Ἄργει 12 Δεκεμβρίου 1882.

Δ. Κ. ΒΑΡΟΥΝΙΩΤΗΣ

Ἐκ τοῦ «Βιβλίου τῶν Ἀσμάτων»

ΤΟΥ HEINE

I

Ὅταν στὰ μάτια σὲ θωρῶ,
φρέγουν ἡ πίκραις κ' οἱ καθῶμοι.
Ὅταν στὰ χεῖράς σὲ φιλῶ
γιατρεῖσθαι εἰς τὴ στιγμῇ.

Ὅταν σιμά σου ἀκουμπῶ,
αἰσθάνομαι ὄρανοσ' χαρά.
Μὰ ὅταν λέγῃς «Σ' ἀγαπῶ»,
μᾶρχνται δάκρυα πικρά.

II

Ἐκεῖνος ποῦ τὸ πρῶτον ἀγαπᾷ,
χωρὶς γάραπθῆ εἶναι θεός.
Ἄλλ' ὅστις καὶ τὸ δεύτερον ἐρᾷ,
ἐπίσης δυστυχῶς, εἶναι τρελλός.

Κ' ἐγὼ τρελλὸς τοιοῦτος, ἀγαπῶ
ἀλλὰ χωρὶς ἀγάπην νὰ εὕρισκω.
Σελήνη, ἄστρα, ἥλιος γελῶν,
Γελῶ κ' ἐγὼ μαζὶ καί . . . ἀποθηήσκω.

III

Σὲ ἀγαπῶ αἰώνια
Κ' ἡ γῆ δὲν σὲ συντερίματα κρημνίζονται, κυρὰ μου,
θὰ ἐπηδούσανε βαθειὰ μὲσ' ἀπ' τὰ καταχθόνια
ἢ φλόγας τοῦ ἔρωτά μου.

Ἐν Λειψία.

Γ. Κ. Σ.

ΔΥΟ ΨΥΧΑΙ(1)

Βγήκεν ὁ Χάρος παραγιά, τὸν κόσμο νὰ γυρίσῃ,
 Νὰ τρέξῃ γῆ καὶ θάλασσα, βουνὰ νὰ δρασκελίσῃ!
 Βγήκεν ὁ Χάρος παραγιά... τὸ μαῦρο του σελώνει
 Καὶ, πρὶν βοδίση ἢ αὐγή, τὴν ὥρα ποῦ ἀπλώνει
 Τὸ πρῶτό της χαμόγελο, τὴ γῆ νὰ χαιρετίσῃ,
 Καβαλικεύει καὶ πετᾷ σ' Ἀγατολὴ καὶ Δύσι...
 Διαβαίνει καὶ σκορπίζονται τὰ γέριμα ἔς τὴ θωριά του,
 Μαθαίνονται τὰ λούλουδα ἀπὸ τὸ φῶσημά του
 Κι' αὐτὸς ἀρπάζει ρηοὺς καὶ ρηαίς, ἀρπάζει παληκάρια
 Κι' ἀπὸ μαρνάδες ρηόβλαστα θερίζει βυζαστάρια!

Ἔσθ' ὅλη τὴ μέρα θέριζε, ἔσθ' ὅλη τὴ μέρα τρέχει...
 Ὁ μαῦρός του σπιθοβολάει κι' ἀποσταμὸ δὲν ἔχει!
 Ἔσθ' ὅλη τὴ μέρα θέριζε ἢ ρύχτα τὸν ζυγώνει,
 Τρισκότιδο καὶ σιωπὴ ἔς ἔσθ' ὅλη τὴ γῆς ἀπλώνει...
 Κι' ὁ Χάρος διαλογίζεται κι' ὁ Χάρος διαλογίζεται
 Καίρὸς πῶς εἶν' ἔς τὴ μάσσα του νὰ πάῃ νὰ ξελέψῃ,
 Κι' ἐκεῖ ποῦ τρέχει, μιὰ στιγμὴ στέκει καὶ συλλογίζεται.
 Μετράει πάλι τῆς ψυχαίς ὁποῦχει συμμαζέψῃ...
 Μετράει μιὰ, μετράει δύο, μετράει καὶ κοττάζει.
 Δύο ψυχαίς τοῦ λείπουνε ἀφ' ἑσῆς λογαριάζει...

Ἐάφρον φωνὴ ἀκουρμένεται, Ἐάφρον φωνὴ γροικάει...
 Ἄγγελοκάμωτο παιδί μιὰ μάσσα ξεγεράει
 Καὶ με λαχτάρα τὸ θαρεῖ, γλυκὰ τὸ χαμαράνει
 Καὶ στυφνῶνται ἔμπρὸς εἰς τὴ χαρὰ οἱ περασμένοι πόροι!
 Τάκονο' ὁ Χάρος! Δυὸ ψυχαίς, ποῦ τοῦλειπαρ, τῆς βρήκε
 Χτυπάει μιὰ, χτυπάει δυὸ καὶ μέε' ἔς τὸ σπῆτι μπήκε!
 Μάσσα καὶ γυῖος—δύο ψυχαίς τῆς ἀρπάξε, διαβαίνει,
 Ἔς τὴ μάσσα του πηγαίνει...

Φέγγει ὡς τόσῳ ἔρρῳδισε τὸν κόσμο ἡ Ἀυγούλα
 Καὶ πουρπουλίζον τὰ πουλιά ἔς τὴ φτέρη, ἔς τὴ βρυσούλα...
 Μὰ ἔς ἔνα σπῆτι ἔρημο παππάδες καὶ ξεφτέρια
 Βλέπ' ὁ διαβάτης· σταματᾷ, κάνει σταυρὸ τὰ χέρια,
 Ἄκούει μοιριολογήματα, μυρίζεται λιθάνι...
 Ποιανὸ τὸ ξόδι; ἔρωτᾷ — σὰν ποιοὺς νάχῃ ἴποθάνη;
 Σωπᾷτε! Ἔς τὴ νεκρόκασσα μιὰ μάσσα τὸ παιδί της
 Κρατεῖ σφιχτὰ ἔς τὰ στήθια της—λέε' θὰ τὸ ναουρίσῃ!
 Ἔς τὸ μνήμα τὸ συνέπνευε νὰ τῶχῃ ἐκεῖ μαζί της,
 Μὴ τὸ τρομάξῃ ἢ μοναξιά, κανεὶς μὴ τὸ φοβίση,
 Μὴ ξένη μάσσα τὸ χαρῆ, ποῦ δὲν τῶχει γεννήση
 Κ' ἐκεῖνο παραπονεθῆ, κ' ἐκεῖνο βαρρομήση...
 ... θάψανε μάσσα καὶ παιδί· μ' ἀπ' τὴ βραδεία ἐκεῖνη
 Δυὸ ἄστρα, λέε', εἶδαν ψηλὰ γλυκὰ νὰ λαμπυρίζουν
 Τρεμουλιαστὰ τὴ λάμψι του τῶρα ἔς τὸ ἄλλο χύνει,
 Τὰ βλέπουνε οἱ ἄνθρωποι, θυμῶνται καὶ δακρῶζουν.

Νοεμβρίῳ 1883.

Η. Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ.

(1) Τῆ μακαρίστου σκιᾶ Στέλλας Α. Ζώτου — ἱερῶν.

ΕΙΣ ΛΕΥΚΩΜΑ ΚΟΡΗΣ

Τριαταφυλλιάς μικρὸ μπουμποῦκι
 Στὸ δρόμ' ἀπάντησα ἔνα βραδύ.
 Μεγάλῃ ἀκόμα μορφοῦν δὲν εἶχε
 μᾶλλον μῦρο ἀπ' τὴν καρδιά.
 Τὴν ἄλλη μέρα τὸ ξαναβλέπω
 ἄχτιδα ἡλίου τὸ εἶχε ἔδει
 Καὶ τὸ μπουμποῦκι τριαταφυλλάκι
 ἔλο μορφοῦν ἦταν καὶ εὐδοιά.

Σὰν μπουμποῦκάκι καὶ σένα τῶρα
 Σὲ παρομοιάζοντε δροσερὸ
 Πῶς ἔλο χάρι σὰν κεῖνο μύρα
 κι' ἀκόμα δίχως ἀναλαμπή
 Μαγάπης πόθος σὰν ἡλίου ἄχτιδα
 θὰ σὲ κτυπήσῃ μὲ τὸν καιρὸ
 Καὶ τῆς καρδιάς σου τὰ φύλλα τότε
 θανοίξῃς μέσα καὶ σὺ νὰ μῆπῃ.
 Ἔρ' Ἀθήναις.

ΔΙΜΥΛΙΟΣ.

ΣΤΙΓΜΑΙ

Παρήλθον, οἶμοι, αἱ τερπναὶ τοῦ ἔαρος ἡμέραι
 Καὶ νέφη κατεκάλυψαν τοῦ οὐρανοῦ τὸ δῶμα.
 Ὡς χρυσάλις ἐφώρησα τὸ τελευταῖον, χαίρει
 εἰς τὸ εὐῶδες βόδιον της, καὶ μὲ δακρῶν ὄμμα,
 τὴν νεφέλωδη θεωρῶν τοῦ οὐρανοῦ σκοτίαν
 Ἄναπολῶ ἐμὲ αὐτὸν τὴν πρώτην μου εὐδέλιαν.

Σὺ μόνος εἶσαι, οὐρανέ, ὁ μάρτυς τῶν δειρῶν μου
 ὦ! σὺ τὰς ἀγρυπνίας μου, τὰ πάθη μου γνωρίζεις
 Ὅπου ἔγγυς σου ἡ Ἥχῳ ἐκσπᾷ τὸν οστεραγμὸν μου
 Κι' ἔλπιδα χέων πρόσκαιρον, τὸ σκότος μου φωτίζει.
 Σὺ, οὐρανέ, ἢ θέα σου πικρῶς τι μ' ἐνθυμίζει,
 Γνωρίζεις, καὶ τί συμφορὰν φρικώδη εἰκονίζεις...
 Ἄπὸ τοῦ βράχου τῆς Φρεατύος, Σεπτέμβριῳ 1884.

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΣ ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΩΝ

Ἐν τῇ περὶ «πινάκων τῆς Ἀττικῆς» διατριβῇ τοῦ γυμνασιάρχου κ. Ν. Πετρῆ, ἥτις προήχθη εἰς φῶς ἐν ἀριθ. 16 τοῦ «Ἀπόλλωνος» ἀπὸ σελ. 241—244, ἀνάγνωθι:

Ἐν σελ. 241 ὑποσημειώσ. στίχ. 8 Ὑμηττός ἀντὶ Ἡμητός· στίχ. 9 Κηφισιά ἀντὶ Κηφισία. σελ. 242 στίχ. 10 λιθογραφίας ἀντὶ λιθογραφίας, στίχ. 23 διότι εἰσὶ τοῦ καθορωμένου ἀντὶ διότι εἰσὶ τοῦ καθορωμένου, στήλ. 6'. στίχ. 38 τίθηται ἀντὶ τίθεται, στίχ. 46 φάραγγος ἀντὶ φάρυγγος. σελ. 243 στίχ. 23 σημαίνεται ἀντὶ σημαίνεται, στίχ. 27 διασκπήση ἀντὶ διακοπήση, στίχ. 35 ἐπίσπευσιν ἀντὶ ἐπίσπευσιν, στίχ. 49 καλουμένων ἀντὶ καλλουμένων, στήλ. 6'. στίχ. 13 διαφόρων ἀντὶ διαφόρος, στίχ. 38 ἐνθάδε ἀντὶ ἐθάδε, στίχ. 39 μετὰ τὸ εἰδικῆς περιπτώσεως προσθετέαι αἱ λέξεις «θὰ ἐπιχύση φῶς». σελ. 244 στίχ. 18 ὁδοῦ ἀντὶ ὁδοῦ, στίχ. 21 χοροστατεῖ ἀντὶ χοροστατεῖ.